

איגרת ספרי חסידות

באר

מקדושים

ויגש

מקדושים

מערכת 'פאר מקדושים'

ראש המערכת

הגה"ח מוהר"ר ישראל מנחם אלתר שליט"א

עורך ראשי

הרב משה יהודה קרול

עורך אחראי

הרב טוביה פריינד

חברי ועדת היגוי

הגה"ח רבי יחיאל בויס שליט"א

הגה"ח רבי יוחנן גורארי שליט"א

הגה"ח רבי אברהם צבי דירנפלד שליט"א

הגה"ח רבי מנחם מענדל ויזניצער שליט"א

הגה"ח רבי יעקב דוד וינטרוב שליט"א

הגה"ח רבי יצחק ישעיה וייס שליט"א

הגה"ח רבי דוד אברהם מנדלבוים שליט"א

הגה"ח רבי אביגדור מאיר רובינשטיין שליט"א

הגה"ח רבי אברהם מרדכי רושצקי שליט"א

חברי המערכת

הרב דוד סלאנים	הרב חנוך מאיר בינקה
הרב שמחה בונים סלוד	הרב שמחה בונים בויס
הרב ישראל נחום צימרמן	הרב יהושע מנחם בלושטיין
הרב אברהם מרדכי קוזק	הרב אברהם מרדכי ברלינר
הרב יחיאל פנחס קופרברג	הרב משה אריה גומבו
הרב משה יוסף קמינר	הרב שמואל יעקב גליקסברג
הרב יהודה אריה קמפינסקי	הרב יהודה אריה ליב היינה
הרב שמחה בונים קמפינסקי	הרב דוב היישריק
הרב ישראל קרול	הרב אליעזר וינגוט
הרב נחמיה קרול	הרב משה וקלסמן
הרב אברהם שטייר	הרב ישראל טוירבר
הרב אליהו אברהם שטרן	הרב מאיר מונטג
הרב שמואל יוסף שטרן	הרב שמחה בונים מורגנשטרן
הרב דוב בער שלמה שפירא	הרב שמחה בונים נאגל
הרב ישראל אליהו שפירא	הרב ישראל סגל

במהדורה זו של 'פאר מקדושים' הושקעה יגיעה גדולה ודמים מרובים, תרתי משמע, כדי שהספר יהיה בפאר והדר, נקי ומנופה מכל שגיאה וטעות. לכן על פי דין תורה ולהבדיל ע"פ החוק הבינלאומי אוסרים אנו בכל תוקף כל אופן של הדפסה, צילום והעתקה בלי רשות מפורשת בכתב של המערכת.

ובזה בקשתנו מכל הלומדים והמעיינים, שבאם ימצאו טעות, יואילו בטובם להודיענו, כדי שבעז"ה יתוקן הדבר במהדורות הבאות ובזה יזכו את הרבים ושכרם מרובה מן השמים.

הוצאה לאור ע"י:

'פאר מקדושים'

רח' האדמו"ר מרוז'ין 13, בני ברק

טל: 03-6167334

פקס: 03-5705642

Peer Mikdoshim

13 Ha'admor me'ruzin

Bnei Brak E. Israel

Tel: 972-3-6167334

Fax: 972-3-5705642

6167334@gmail.com

©

Copyright

כל הזכויות שמורות

ל'אוצר ערכי החסידות'

ע"ר - 580544427 בני ברק

סדר ועימוד:

ישראל רוזן 3136137-053

כריכה ושערים:

שילוב 7680880-052

ספר
דגל מחנה
אפרים

פרשת ויגש

שְׁשֹׁמֶעַתִּי מִן אֲדוֹנִי אֲבִי זְקֵנִי נִשְׁמָתוֹ עֲדָן
זֶלְזָה"ה, וְהוּבָא בְּסִפְרִים הַקְדוּשִׁים שֶׁל
הָרֶב מְפֻלְנָאָה, כִּי כָל הַתְּאֻוֹת שֶׁל אָדָם

וַיִּגֶשׁ אֵלָיו יְהוּדָה וַיֹּאמֶר בִּי אֲדוֹנִי. יֵשׁ
לְפָרֶשׁ בֶּזֶה בְּדֶרֶךְ רֶמֶז מֶה שְׁחַנְנִי
ה' בְּרַחֲמָיו וּבִרְבִּי חֲסִדָּיו, עַל פִּי מֶה

כשבא לאדם
מידה רעה
ידבקה בשורש
הקדושה
שבמדה זו

◆ ציונים ומקורות ◆

השי"ת, ואם בנצחו, ינצח את המדה הזאת, או כמו שמבין יחזיק בעצמו ניצוח ה', וכן בהודיה, וכן בהתקשרות, שלא יהא מקושר רק להשי"ת בעצמו. ב. עיין תולדות יעקב יוסף פר' בראשית: 'שמעתי מהרב המוכיח וכו', שכל מה שאדם עושה, הן בגשמי הן ברוחני, יהיה כוונתו ליחד ארבע אותיות הוי"ה, ואין לך שום דבר גדול או קטן, בכל העולמות אצילות בריאה יצירה עשיה שאין בו ארבע בחינות הנ"ל. והוא, כי בכל דבר יש יראה ואהבה, ונתחיל למטה בענין היראה, חתול ועכבר, וזאב עם גדי, ואימת ויראת גבור על החלש, הן בחיות ועופות הדורסין, ובפני אדם שהם פגעים רעים, עד שנמשך זה בכל העולמות, עד למעלה למעלה שהוא שורש היראה לכל היראות, הוא יראה מפני פחד ה' והדר גאונו. וכן בחינת אהבה הוא בכל העולמות מלמטה למעלה, אהבת אכילה ושתיה ומשגל וכל תאוות העולם הזה בכל חיות ועופות, ובני אדם, ולמעלה שורש כולם הוא אהבת הבורא יתברך שמו. והנה האדם לפי בחירתו וכו', אך אדם השלם שהוא מדבק עצמו אל שורש האהבה והיראה, הוא הנבחר מכולם, והוא מברר ומעלה המדות להדביקם בשורשם, שהוא הפנימי לכולם, כי יראה ואהבה בעולם הבריאה, הוא הפסולת של אצילות, וכן יראה ואהבה של יצירה הוא הפסולת של בריאה, וכן של עשיה הוא פסולת וחבל של יצירה. והנה אהבה נמשך מאות י' של שם הוי"ה, ויראה נמשך מן אות ה' של השם. וע"ע שם פר' יתרו: 'קבלתי מפי חכמים וסופרים דבר גדול נמצא בעולם, והוא ענין יראה ואהבה שנמצא בכל

א. עיין צוואת הריב"ש: 'אם באהבה רעה כגון ניאוף, יביא אותה אל שורשה שהוא אהבת הש"י. דיש ז' מחשבות ולא יותר, וזהו ז' ימי הבנין, ובכל אחת יש ערב ובוקר, ערב לשון תערובות שחשב מחשבה חיצונה, ובוקר לשון בקרת שמבקר את הש"י, ואלו הם אהבת ה', ואהבת עבירות, ויראת ה', ויראה רעה כגון שנאה. והתפארות שמפאר הש"י, ורעה שמפאר את עצמו, וניצוח והודיה ויסוד לשון התקשרות, וכל אחד כלול מ', ובכל מחשבה רעה מחיה ח"ו ז' עממין. אם חושב באהבה רעה יאמר בלבו מה עשיתי שלקחתי חלק מעולם המחשבה אל מקום הטנופת, ובוזה יוכנע ויבא עד לעפר ויביא זאת המחשבה למדת אין, ואח"כ תבוא אל העולם אהבה, בזכרו אם אני אוהב את הדבר כזה כגון אשה שטפה סרוחה, כמה יש לאהוב את הש"י. וכן אם שומע איזה דבר שחוק, ועי"ז נולד לו שמחה, יחשוב הלא זה חלק מעולם אהבה. וכן אם רואה או אוכל דבר שיש לו תענוג ממנו, יחשב הלא זה חלק מעולם התענוג, ויראה מאד שלא יגושם התענוג ההוא, כי 'אז תתענג על ה' (ישעיה נח, יד), כביכול למעלה מהשם, אלא ישים כל עצמותיו אל התענוג ההוא כי הלא הוא חלק מעולם התענוג וכו', וכן אם רואה דבר הזה שיש לו פחד ממנו, יאמר מה יש לירא בפני דבר זה, הלא הוא אדם כמותי, ומכש"כ לפני בהמה וחיה, אלא שהוא יתברך הנורא מתלבש בדבר זה, כמה יש לו לירא ממנו בעצמו. וכן בהתפארות אם מפארין אותו, ואם בא לו באמצע התפלה התפארות, או שמפארין אותו שהוא לומד בכונה, יחזיק בעצמו יראה שהוא בושה לפני

כל מלכות
וגדולה ואפילו
שררה קטנה
הכל נפסק
משמים

עוֹד יֵשׁ לְפָרֶשׁ וַיִּגַּשׁ אֵלָיו יְהוָה
וַיֹּאמֶר בִּי אֲדֹנִי יִדְבָר נָא עִבְדְּךָ
דָּבָר בְּאָזְנִי אֲדֹנִי וְאֵל יְחִר אֶפֶס בְּעִבְדְּךָ
כִּי כְמוֹךָ בְּפָרְעָה, עַל דְּרָךְ שְׁאֹמֶר אֲדֹנִי
אֲבִי זִמְנִי נִשְׁמָתוֹ עֲדֵן זִלְלָהּ כִּי כָל
הַמְּלָכוֹת וְהַגְּדֻלָּה נִפְסָק לֹו לְאָדָם
בְּמַלְכוּת שְׁמַיִם, וּכְמֹאֲמֶר חֲזוֹ"ל עַל
פְּסוּק (תהלים קג, יט) 'וּמַלְכוּתוֹ בְּכָל
מְשָׁלָה', 'אֶפְלוּ רִישׁ גְּרֻתָא, מִשְׁמִיָּא
מוֹקְמִי לִיה', וְהִינוּ אֶפְלוּ שְׂרָרָה קִטְנָה,
הַכֹּל תְּלוּי אִם יִפְסָק מִשְׁמַיִם יִגִּיעַ לְאָדָם,
וְאִם לֹא לֹא:

בחדוש ניסן
נפסק גדולה
לכל מי שירצה
ה' לגדלו
ולהמליכו

וַעֲלֵ יְדֵי זֶה תִּבְּיֵן מַה שְׁאֹמֶרְתִּי עַל
הַמְּשָׁנָה (ר"ה ב.) 'בְּאֶחָד בְּנִיָּסָן רֹאשׁ
הַשָּׁנָה לְמַלְכִּים', כִּי הַחֹדֶשׁ נִיָּסָן הוּא
גִּלְגֻּלְתָּא דְּמַלְכָּא, וְשֵׁם נַעֲשֶׂה רְשִׁימוֹ לְכָל
מִיָּנִי מַלְכוּת הַנִּפְסָקִים לְמַלְאָכִים הַמְּמַנִּים
עַל הָאֲמוֹת, זֶה יִשְׁפִּיל וְזֶה יָרִים, וְעַל

יִדְבֵּק בְּשִׁרְשׁוֹ. דְּרָךְ מָשַׁל, כְּשֶׁבֶא לֹו תֵּאֲוֹת
הַמְּשָׁגֵל, יִדְבֵּק לְשִׁרְשׁוֹ שֶׁהוּא חֶסֶד, וְכֵן
כְּשֶׁבֶא לֹו גְּדֻלּוֹת וְהַתְּפָאֲרוֹת, יִדְבֵּק לְשִׁרְשׁוֹ
שֶׁהוּא מִדַּת תְּפָאֲרֶת וְכו', וְאִזּוּ יִתְפָּרְדּוּ כָּל
פְּעֻלֵי אָוֶן. וְזֶה יֵשׁ לֹאמֹר שְׁמַרְמֹז בְּפִסּוּק
וַיִּגַּשׁ אֵלָיו יְהוָה, הִינוּ כְּשֶׁנִּגְשׁ וְנִקְרַב
אֵלָיו חֶסֶד וְשָׁלוֹם בְּחִינַת הוֹדִיָּה וְשִׁבְחָה,
שְׁמִשְׁבַּח אֶת עֲצָמוֹ וְכֹא לְבַחֲנִית גְּדֻלּוֹת,
אִזּוּ וַיֹּאמֶר, לְשׁוֹן מַחֲשָׁבָה, שִׁיחֲשֵׁב בִּי,
כְּפִרּוּשׁ רַשִׁ"י, לְשׁוֹן בְּקִשָּׁה. 'אֲדֹנִי', הִינוּ
שְׁכִיכּוֹל הַשְׁכִּינָה מְבַקֶּשֶׁת מִמֶּנּוּ שִׁיִּתֵּן
מִדַּת תְּפָאֲרֶת שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרוּךְ הוּא
וּבְרוּךְ שְׁמוֹ. וּבִזְזָה שֶׁנִּפְּלָה לְגְּדֻלּוֹת,
מְרַמְזִים לֹו שִׁיזְכּוֹר לְתֵּת וּלְהַעֲלוֹת מִדַּת
תְּפָאֲרֶת שֶׁנִּפְּלָה, וּמִזֶּה יִבְעַר בָּלְבֹו יִרְאֵת ה'
שֶׁהוּא מִן הַמִּדּוֹת שֶׁנִּפְּלּוּ, וְאִזּוּ יִהְיֶה יְחִיד
יִרְאֶה עִם נוֹרָא וְיִתְפָּרְדּוּ כָּל פְּעֻלֵי אָוֶן
כַּנִּי"ל, וְהֵבֵן:

◆ צִיּוֹנִים וּמִקּוּרוֹת ◆

וימאן: 'יש בזה סוד גדול עמוק עמוק על פי מה
שקבלתי מן אא"ז נ"ע זללה"ה, כשמלכות
כביכול בלא יחוד, מזה נמשך כל הרעות וכל
הרהורים רעים לאדם רחמנא ליציל, וכשמאמין
בזה נופל עליו יראה ופחד בזוכרו זה, בזה גורם
שנעשה יחוד יראה עם נורא ואז יתפרדו כל
פועלי און, עד כאן. וכבר נזכר זה בספרים
הקדושים של הכהן הגדול הרב מפולנאה
זללה"ה עיין שם'. ד. עיין ברכות נח, ב"ב צא:
ה. עיין רשב"ם ב"ב שם: 'שר הממונה על הבורות
מי ידלה ממנו היום להשקות שדותיו, ומי למחר,
ושררה קטנה היא. ומדכתיב (דברי הימים א כט, יא)
'לך ה' הממלכה והמתנשא' יליף לה, כלומר על
ידך המתנשא לכל דבר, אפי' לגרנותא לראש
הוא על פיך'. ו. להלן פר' בא ד"ה החודש וד"ה
עוד הראני. ז. עיין שער הכוונות דרושי ראש
השנה, א: 'והנה ניסן הוא גולגולת הנקבה. אייר
וסיון תריין אודנין דילה, תמוז ואב תריין עיינין
דילה וכו', אלול הוא בחוטם'.

העולמות אצילות בריאה יצירה עשיה, ובכל
המדריגות שבעולם נמצא דבר זה, והוא מתחיל
מפחותים שבנבראים, כי העכבר יש לה יראה
מהחתול, והחתול יש לה יראה מהכלב, וכן הגדי
מן הזאב, והזאב מן הארי, ושאר הדורסים
שבחיות, וכן בעופות. וכן בבני אדם אימת חלש
מהגבור, ומוראה של מלכות על כל הנבראים
שבבני אדם, עד למעלה למעלה שהוא שורש
כל היראה וכו', לפעמים נופל על האדם איזה
יראה מהשררה או מבני אדם הרעים והלסטים,
יראה האדם להדיק נפשו בשורש היראה שהוא
לירא מפניו יתברך שמו בגין דאיהו רב ושליט
עיקרא ושורשא דכל עלמין, וזה היראה שנפל
עליו הוא כדי לעוררו שיש לו לירא מהעונות
שבידו, כי 'פחדו בציון חטאים' (ישעיה לג, יד), ויתן
לב לשוב ולירא מיראתו יתברך שמו, ואז מקשר
כל מדריגות היראה ממנו עד למעלה בשורשן,
ואז שום מורה ויראה לא יעלו על ראשו, כי
נמתקו בשורשן. ג. עיין לעיל פר' וישב ד"ה

בְּאֶמֶת חָשׁוּב אֶתָּה בְּעֵינַי כְּמִלָּךְ עֲצֻמוֹ,
אֶף הַמִּלָּךְ עֲצֻמוֹ גַּם כֵּן תִּלְוִי בִּי
מְלָכוּתוֹ, וְהִבֵּן:

וְהִנֵּה עֵינֵיכֶם רְאוּת וְעֵינִי אֲחִי בְּנִימִין בִּי
פִּי הַמְדַּבֵּר אֵלֵיכֶם. צְרִיף לְהִבִּין
לְמָה חָלַק עֵינֵיהֶם לְבָד וְעֵינִי בְּנִימִין לְבָד.
גַּם צְרִיף לְהִבִּין שְׂאִינוֹ צוּדֵק לֹאמַר רְאִיָּה
עַל הַדְּבֹר, וְהִיָּה רְאִיוֹ לֹאמַר כִּי אֲזַנִּיכֶם
שׁוֹמְעִים וְכו'. וְרַשִׁ"י תִּרְצֵן זֶה שֶׁהִרְאָה
לָהֶם הַמִּילָּה. וּמִכָּל מָקוֹם צְרִיף בְּאוֹר, כִּי
בְּפָסוּק מִשְׁמַע 'עֵינֵיכֶם רְאוּת כִּי פִי
הַמְדַּבֵּר אֵלֵיכֶם', לְפִי צַחוּת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ
מִשְׁמַע שֶׁקָּאִי הִרְאָה עַל הַדְּבֹר:

וַיֵּשׁ לֹאמַר לְפִי עֲנִיּוֹת דַּעֲתִי אֲשֶׁר חֲנִנִי ה'
בְּרַחֲמָיו וּבְרַב חֲסִדָּיו בְּזָה, עַל דֶּרֶךְ
יְכָל הָעָם רְאִים אֶת הַקּוֹלֶת' (שְׁמוֹת כ, טו),
דְּגַם שֶׁשׁ יֵשׁ לְתַמָּה אִיף יִצְדֵּק לֹאמַר רְאִיָּה
עַל הַקּוֹל, וְהִיָּה רְאִיוֹ לֹאמַר שׁוֹמְעִים אֶת
הַקּוֹלוֹת. וְהָאֶמֶת הוּא שְׂאֵצֵל צְדִיקִי
שְׁלוֹמִי אֲמוּנִי יִשְׂרָאֵל, מַחֲמַת הַזִּדְכּוֹת
גּוֹפֵן וּבִהֲרִירוֹת נִשְׁמָתוֹ יִצְדֵּק לֹאמַר לְשׁוֹן
רְאִיָּה, שֶׁהִיוּ רוֹאִים מִמֶּשׁ בְּעֵין שְׁכָלָם
הַקּוֹלוֹת שֶׁל כָּל דְּבֹר וְדְבֹר. וְכָל מָה
שֶׁהִיָּה נַעֲשֶׂה בְּכַח הַדְּבֹר, לְגִדֹּל דְּקוּת
רוּחָנִיּוֹתָם הַשִּׁיגוֹ בְּעֵין שְׁכָלָם בְּכַח הִרְאָה
דְּבָרִים רוּחָנִיּוֹת:

יִשְׂרָאֵל וְעַל גּוֹי יֶחֱד לְפָסֵק לוֹ גִּדְלָה
מִשְׁמִים". וְזֶה הַחֹדֶשׁ נִקְרָא 'אֲבִיב',
וְאוֹתִיּוֹתָיו מוֹרִים עַל זֶה, 'בִּי אֲב', פְּרוּשׁ
בִּי גִדְלָה הַנִּקְרָא 'אֲב', כְּמוֹ (בְּרֵאשִׁית מו,
ח) 'שְׁמִנִי אֱלֹהִים לְאֵב לְפָרְעָה' וְגו'. גַּם
'בִּי אֲב' הֵינּוּ אֵב לְכָל הַחֹדָשִׁים. גַּם יֵשׁ
לֹאמַר 'אֲב י"ב', שֶׁהוּא אֵב וְרֹאשׁ לְכָל
הַחֹדָשִׁים שֶׁהֵם י"ב, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁמוֹת יב,
ב) 'רֹאשׁ חֹדָשִׁים', וּלְפִיכֵךְ 'בִּי אֲב' לְשׁוֹן
גִּדְלָה, הֵינּוּ כִּי בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה נִפְסַק גִּדְלָה
לְכָל מִי שִׁירְצָה ה' לְגִדְלוֹ וּלְהַמְלִיכוֹ:
וְזֶה יֵשׁ לְפָרֵשׁ וַיִּגַּשׁ אֵלָיו יְהוּדָה', שֶׁהִיָּה
שָׂרֵשׁ לְמַלְכֵי בֵּית דָּוִד, וְהִיָּה
בְּחִינַת מְלָכוּת שְׁמִים, וְכו' נִפְסַק גִּדְלָה
לְכָל מִי שִׁירְצָה ה' לְגִדְלוֹ וּלְהַמְלִיכוֹ.
וְזֶהוּ 'בִּי אֲדֹנִי', הֵינּוּ הָאֲדֹנּוֹת וְהַגְּדִלוֹת
שֶׁלָּךְ בִּי הוּא תִּלְוִי וּמִמֶּנִּי נִפְסַק לָךְ,
שְׂאִנִּי בְּחִינַת מְלָכוּת, וְלָכֵן 'יְדַבֵּר נָא
עִבְדְּךָ', הֵינּוּ מִהֲרָאוֹי הִיָּה שֶׁתְּדַבֵּר עִמִּי
כְּעֶבֶד אֶל אֲדוֹנָיו אֲשֶׁר בִּידוֹ לְהִסִּיר
מֵעָלָיו אֶת מִמְּשָׁלְתּוֹ וּלְתֵּן לְאַחֵר. וְזֶהוּ
'יְדַבֵּר נָא', הֵינּוּ מִהֲרָאוֹי הוּא שֶׁתְּדַבֵּר
עִמִּי בְּלְשׁוֹן 'עִבְדְּךָ', שֶׁתְּכַנֶּה עֲצֻמָּךְ עֶבֶד
לִי. וְהוּא שְׂאֵמַר לוֹ 'וְאֵל יֶחֱד אֶפְרָיִם
בְּעִבְדְּךָ', הֵינּוּ שְׂאֵל תַּכְעֵס בְּזָה שְׂאִנִּי
אוֹמַר לָךְ שֶׁתְּכַנֶּה עֲצֻמָּךְ לְ'עִבְדְּךָ', לֹא
מִפְּנֵי גְנוּתְךָ, 'כִּי כְּמוֹךָ כְּפָרְעָה', הֵינּוּ כִּי

יהודה היה
בחי מלכות
שמים ושורש
מלכות בית
דוד

עדיקים
בהודכותם
רואים בעין
שכלם רוחניות
של כל דיבור
ודיבור

◆ צִיּוּנִים וּמִקּוּרוֹת ◆

עוֹפוֹת וּשְׂיַחַת דְּקָלִים וְכו', גַּם הִרְאָה לוֹ בַּסֵּפֶר
רוֹיָאֵל אוֹתִיּוֹת וְכַתֵּב מִלְּאכִים וְכו', וְגַם הִרְאָה לִי
שְׁמוֹת מִלְּאכִים, וְאִמַּר לִי מִמֶּשׁ שֶׁ"י שְׁמוֹת אֱלֹהִים
יָדַע הַבַּעַל שֶׁשׁ טוֹב בְּכָל חוֹדֶשׁ נִסָּן בְּכָל שָׁנָה
אִיזָה מִמוּנִים מִתְּמַנִּים עַל הָעוֹלָם, בְּכַדִּי אִיךְ
לְהַתְנַהֵּג עִמּוֹ וְעַל יְדוֹ. וּשְׂאֵלֹתַי אוֹתוֹ וְלִמָּה בְּרַ"ח
נִסָּן. וְהַשִּׁיב מִפְּנֵי שֶׁהוּא רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְמַלְכִּים.

ח. עֵיין עֲבוּדַת יִשְׂרָאֵל שְׁבוּעוֹת ד"ה וְאַתֶּם תִּהְיוּ:
'שְׁמַעֲתִי שְׁהִרִיב"ש הַקֹּדֶשׁ אִמַּר, כִּשְׁהִגִּיעַ רֹאשׁ
חוֹדֶשׁ נִסָּן שֶׁהוּא רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְמַלְכִּים, וְהוֹשִׁיב
כָּל מִלְּאָךְ עַל כִּנּוֹ, וּכְשֶׁרֹאָה מִלְּאָךְ אֶחָד שֶׁלֹּא
יֵשֶׁר בְּעֵינָיו, הִיָּה מִמְּנָה אַחֵר תַּחֲתָיו. וְע"ע
הַקְדַּמַּת לִיקוּטֵי אִמְרִים: וּפַעַם אַחַת שְׁמַעֲתִי מִפְּנֵי
הַקֹּדֶשׁ מִמֶּשׁ, שֶׁהַבַּעַל שֶׁשׁ טוֹב לִימַד אוֹתוֹ שִׂיחַת

ספר
נעם
אלימלך

פרשת ויגש

**ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדני. נקדים
לפרש הפסוק בתהלים (צ, יא)**

'וכיראתך עברתך' כו'. דהנה הבורא ברוך
הוא אין שיף בו שום יראָה, רק היִרָאָה
הזאת יש לו להשם יתעלה שמתיירא שלא
יחטא האדם, מחמת אהבתו שאוהב את
האדם להטיבו באחריותו, כי דרכו יתברך
להטיב לכל ברואי, ולכן מתיירא שלא
יחטא. ונמצא יראת הבורא ברוך הוא היא
יראה מתוך אהבה, וכן הענש שמעניש
לאדם הוא גם כן מחמת שרוצה להטיבו
באחריותו הוא מצרפו ביסורין בעולם הזה
כדי שיוכל לקבל הטוב לעולם הבא:

**וזהו 'וכיראתך עברתך', פרוש כמו
שהיראה שלך היא מתוך אהבת
האדם כן צריך
האדם לירא
מתוך אהבתו
להש"ת**
הוא גם כן מחמת אהבה להטיבו באחריותו,
'למנות ימינו כן הודע', כי האדם צריך
לדבק במדותיו יתברך, כמו שהשם יתברך
יראתו מתוך אהבה כן האדם צריך להיות
ירא כזו מחמת אהבת הבורא יתעלה,
שיעלה מורא על ראשו לחטא מחמת
אהבה שאוהב להבורא ברוך הוא והאִיף
יחטא ויפריד אהבתו ממנו חלילה:

**בי השרש הדבר הוא שיראה אין שיף
אלא ממה שעניו ראות, אבל ממה
שאינו נראה אין שיף יראה, כי ממה
מתיירא, אבל אהבה היא בלב ובלב יכול
לציר עצמו אפלו דבר שאינו נראה כלל,
ולכן הבורא ברוך הוא הוא בודאי
הרואה ואינו נראה, וצריך האדם לציר
בלבו את גדל ממשלתו ונוראותיו
ונפלאותיו יתברך, ועל ידי זה יבוא לו
אהבה רבה בלבו להבורא יתברך, ומה
גם שבמחשבה יכול האדם להשיג
השגות גדולות לאין קץ, כי המחשבה
היא גם כן אין סוף, ואם כן צריך האדם
לקשר עצמו בעבודתו אהבה ומתוך
אהבה יהיה לו היראה לחטא חלילה כן
יפריד אהבה חלילה:**

**וזהו פרוש 'את שבתותי תשמרו' (שמות
לא, יג), ולכאורה היה לו לומר 'את
שבתותי תשמרו', מה זה כפל התו"ן.
ונראה כי השבת הוא רק אהבה, והאדם
צריך לקשר ימי החול בשבת, כי ימי
החול הם יראה. וכתבנו שהיראה צריכה
להיות מתוך אהבה. ולכן מטעם זה אנו
מונים ימי החול על ידי השבת, 'היום**

אהבה שהיא
בלב יותר קל
לעוררה מיראה
ומכונה יבוא
ליראה

הקב"ה מתיירא
שלא יחטא
האדם ומענישו
כשחוטא מתוך
אהבתו אליו

כמו שהקב"ה
ירא מתוך
אהבה כן צריך
האדם לירא
מתוך אהבתו
להש"ת

השבת היא
בח"י אהבה
וימי החול הם
יראה וצריך
לקשרם בשבת
שיהיה יראה
מתוך אהבה

◆ ציונים ומקורות ◆

ה. תיקו"ז עה. 'דחילו בשית יומין דחול, איש
אמו ואביו תיראו' (ויקרא יט, ג), רחיומו בשבת,
'כבד את אביך ואת אמך' (שמות כ, יב), כד
אתפתחת לגבי בעלה אתקריאת אהבה. ו. עיין
רמב"ן שמות פר' יתרו כ, ח: 'ישראל מונים כל
הימים לשם שבת, אחד בשבת, שני בשבת, כי זו

א. 'מי יודע עוז אפך וכיראתך עברתך. למנות
ימינו כן הודע ונביא לבב חכמה'. ב. עיין עץ
חיים שער הכללים פ"א: 'כשעלה ברצונו יתברך
שמו לברוא את העולם כדי להיטיב לברואיו'
וכו'. ג. עיין שבת קלג: סוטה יד. ספרי עקב פר'
מט. ד. עיין לעיל פר' תולדות ד"ה והנה ידוע.

'היום יום ראשון בשבת' כו', כדי שיהיה יראה מתוך אהבה, כמו מדת הקדוש ברוך הוא שיראתו היא מתוך אהבת האדם: וזהו פרוש 'ויאמר בי אדני', רצה לומר גם הדין, דשם אדני רמז על הדין, הוא גם כן לטובתי, כנ"ל 'ויקראתך עברתך', והפל הוא לטובה כדי להנחיל שכר טוב לעולם הבא, ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

או יאמר ויגש כו' כי כמוך כפרעה. יש לומר מאחר דסתם הכתוב ולא נאמר אל מי גש, רק 'אליו' סתמא, נוכל לומר דקאי על הקדוש ברוך הוא, שהצדיק נקרא 'יהודה', והוא מגיש אליו יתברך שמו בתפלה להתפלל על עצמו, 'ויאמר בי אדני כו' ואל יחר אפך בעבדך רק תמיד תגדול חסדך עמי ואל תדקדק אחר מעשי, 'כי כמוך כפרעה', פרוש למה תדקדק עמי מאחר שבלתי אפשרי לכוונן את מחשבותי לדבר אחר, ולפעמים תחזק מחשבותי לעלות במחשבותי למעלות גדולות העליונים

יום ראשון בשבת', וכן כל יום ויום, כדי לקשר השבת בימי החול, שגם בימי החול יהיה אהבה ויהיה יראה מתוך אהבה, וכשהיראה היא מתוך אהבה אזי גם ימי החול נקראים שבת, כי הם גם כן מדרגות אהבה, אבל אינם כמו השבת עצמו, כי השבת הוא רק אהבה לבד אבל ימי החול הם יראה מחמת אהבה, וזה נקרא מקצת שבת. וזה רמז בפסוק 'את שבתותי כו', רצה לומר שני שבתות, הינו ימי החול ויום השבת, כי ימי החול נקראין גם כן שבת כנ"ל, ומרמז ימי החול בכפל התוין להראות שאינם כמו שבת עצמו שהוא כלו אהבה, 'תשמרו' רמז על המחשבה כמו 'ואבי שמר את הדבר' (בראשית לו, יא), דהינו דעקר אהבה היא במחשבה בלב כנ"ל:

והיוצא לנו מזה, שאנחנו צריכין לקשר ימי החול בשבת כדי להמשיך אהבה משבת על ימי החול ויהיה יראה מתוך אהבה. וזהו 'למנות ימינו כן הודע', רצה לומר שהשם יתברך הודיע לנו ברחמי שגמנה ימי החול עם השבת

◆ ציונים ומקורות ◆

מלכות. וע"ע עבודת ישראל פר' ויגש ד"ה ואת יהודה: "ואת יהודה שלח לפניו אל יוסף להורות לפניו גושנה" (בראשית מז, כח), רומז דהנה כנסת ישראל כשהיא צריכה לדבק באלהים חיים ולהשיג דרכיו, היא שולחת את הצדיק הנקרא בשם 'יהודה' על שם שמלא פיו ברכות והודאות כמ"ש (שם כט, לה) 'הפעם אודה את ה' ותקרא את שמו יהודה', אל יוסף הוא צדיקו של עולם נקרא בשם יוסף להתחנן לפניו ולבקש שיוורה ה' דרכו הישרה לעמו ישראל, וזה 'להורות לפניו גושנה', מלשון גישה איך לגשת לכבודו יתברך.

מן המצוה שנצטוינו בו לזכרו תמיד בכל יום. ז. שיר של יום בתפילת שחרית. ח. עיין ברש"י שם: "שמר את הדבר", היה ממתין ומצפה מתי יבוא. וכן 'שומר אמונים' (ישעיה כו, ב), וכן 'לא תשמור על חטאתי' (איוב יד, טז) לא תמתין. ט. וזה"ק ח"ב קיח. י. 'ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדני ידבר נא עבדך דבר באוני אדני ואל יחר אפך בעבדך כי כמוך כפרעה'. יא. עיין להלן פר' בהר ד"ה וזהו שאמרו בגמרא: 'שיש צדיק אשר הולך תמיד בדביקות וייחודים בלי הפסק כלל, זה נקרא בשם 'יהודה' שהוא השם הוי"ה ברוך הוא שרוי בתוכו והד' רמז למידת

א"א לקבל
השפעות
הרחמים
והקדושה
משם הוי"ה
בלא שם
אלקים, ע"י
שהצדיק
ממתיקו
ומכניסו
לרחמים

אָד נִרְאָה לְפָרֶשׁ, דִּהְיָה דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו
הַשָּׁלוֹם אָמַר (תהלים פד, יב) 'שָׁמַשׁ
וּמִגֵּן ה' אֱלֹקִים', יֵשׁ לוֹמַר הַפְּרוֹשׁ כְּמוֹ
שֶׁהַשָּׁמֶשׁ כִּשְׂהִיא מְאִירָה בִּבְהִירוֹת גָּדוֹל
בְּלִתי אֶפְשָׁרִי לְהִסְתַּכֵּל בָּהּ וּלְקַבֵּל אוֹרָה,
כִּי אִם עַל יְדֵי מִגֵּן, דִּהְיָנוּ חֲלוּנֵי הַבַּיִת
הַחוּצָצִים בְּפָנֶיהָ וְהֵם לְהַשְׁמֵשׁ כְּמוֹ צֶל,
וְעַל יְדֵי זֶה אָנוּ יְכוּלִים לְקַבֵּל הַנָּאֵת אוֹרָה
לְהִסְתַּכֵּל בָּהּ, כְּמוֹ כֵּן הַשֶּׁם הַיְיִ"ה בְּרוּךְ
הוּא בְּרוּךְ שָׁמוֹ, מַחֲמַת גָּדֹל הַרְחָמִים
וְהַקְדָּשָׁה לֹא הִיָּה בְּאַפְשָׁרִי לְקַבֵּל
הַשְּׁפָעוֹת הַרְחָמִים הַגְּדוֹלִים וְהַקְדָּשָׁה, רַק
עַל יְדֵי שֵׁם אֱלֹקִים שֶׁהוּא הַצֵּל לְהַשֵּׁם
הַרְחָמִים שֵׁם הַיְיִ"ה בְּרוּךְ הוּא, עַל יְדוֹ
אָנוּ מְקַבְּלִים הַשְּׁפָעוֹת הַרְחָמִים
וְהַקְדָּשָׁה", וְהֵינּוּ שֶׁהַצִּדִּיק מִמַּתִּיק לְשֵׁם
אֱלֹקִים וּמַהֲפֹכוּ וּמַכְנִיסוֹ לְרַחֲמִים. וְזֶהוּ

בְּמִדְרַגַּת צִדִּיקִים שֶׁהֵם 'כְּמוֹד', שֶׁהֶצְדִּיק
גִּזְרֵה וְהִקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְקַיֵּם^י, וְלִפְעָמִים
תַּחֲלֵשׁ מִחֲשַׁבְתִּי וְלִהְבֵּל דָּמָה מַעֲשֵׂה
תַּעֲתָעִים 'כְּפִרְעָה' שֶׁהוּא אוֹתִיּוֹת 'עוֹרֵף'
שֶׁהִיא רְמוֹז לְקִלְפָּה^י, וְכִי עַל זֶה תִּפְקַח
עֵינֶיךָ לְדַקֵּק אַחֵר מַעֲשֵׂי, לְכֵן עָשָׂה עָמִי
צְדָקָה וַחֲסֵד, וְקַל לְהִבִּין: *

אוֹ יֵאָמֶר וַיֵּגֶשׁ אֵלָיו יְהוָה כּוֹי. וַיִּנְקְדִים
לְפָרֶשׁ פִּסּוּק פָּרֶשֶׁת וַיֵּצֵא
(בראשית כח, כ-כב) "וַיֵּרֶד יַעֲקֹב כּוֹי לֵאמֹר
אִם יִהְיֶה אֱלֹקִים עִמָּדִי כּוֹי, וְכָל אֲשֶׁר
תֵּתֶן לִי עֲשֹׂר" כּוֹי, וְהוּא תְמוּזָה דִּיעֲקֹב
אֲבִינוּ עָלֵינוּ הַשְׁלוֹם מִבְּחֹר שְׂבָאבוֹת" יֵהָא
מִתְנָה עִם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרוּךְ הוּא, כְּאֲשֶׁר
יַעֲשֶׂה לוֹ כָּל הַטּוֹבוֹת הָאֲמֻרִים בְּפָרֶשָׁה
יֵתֵן לוֹ מִעֲשָׂר:

◆ ציונים ומקורות ◆

טו. ראה בר"ר עז, א: 'הבחור שבאבות זה יעקב, שנאמר (תהלים קלח, ד) 'כי יעקב בחר לו יד', טז. ע"ע להלן פר' אמור ד"ה ואיש. יז. עיין זוה"ק ח"ב רכד: "כי שמש ומגן' וגו', 'כי שמש' דא קודשא בריך הוא, 'ומגן' דא קודשא בריך הוא, 'שמש' דא הוא רזא דשמא קדישא יהו"ה דהכי קיימין כל דרגין לנייחא, 'ומגן' דא איהו רזא דשמא קדישא דאקרי אלהים'. ועיין אור תורה פר' וארא ד"ה סמיכות: 'ידוע כי שם הוי"ה נקרא 'שמש', וז"ש 'כי שמש ומגן' הוא הדמיון כמו 'ה' אלהים', ר"ל כשם שא"א להסתכל בשמש מגודל אור בהירותו אם לא ע"י מגן ומסך המבדיל שהוא המגן בעד אור השמש שיוכלו להנות מאורו, כך הוא שם הוי"ה ב"ה שאורו רב מאוד מגודל אור בהירותו, אור החסד והרחמים שבו, אם לא היה לאורו הגדול מסך המבדיל לא היה העולם יכול לקבלו, לכך הוצרך לצמצמו ולהגבילו בשם אלהים שהוא המגן כנוכח". וע"ע ליקוטי אמרים תניא שער היחוד והאמונה פ"ד. וע"ע להלן פר' חוקת ד"ה אך הענין.

יב. סוטה יב. וע"ע במד"ר יד, ד. יג. עיין ספר
הליקוטם להאריז"ל פר' בא: 'רמז לגלות מצרים
שהיה בצואר, שפרעה היה בעורף של הקדושה
שהוא כנגד הצואר באחור, כי לעולם אין
הקליפה יכולה להסתכל בפני הקדושה, שהוא
אור גדול ומסמא את עיניה, וזהו סוד מה שאמרו
רז"ל שהרשעים אינם מקבלים פני שכינה, לפי
שאינם יכולים להסתכל בפנים, אבל אחוזים בו
מאחור, ופניהם כלפי אחורי ה' השכינה, ומשם
הם יונקים. ופרעה היו פניו כלפי העורף יושב
ויונק משם.' וע"ע שער רוח הקודש תיקון ז: 'ולכן
נקרא 'פרעה' אותיות 'הערף' שהם אחוריים של
הגרון, גם 'מצרים' נקראת כך ע"ש שאין בכל
הגוף מקום דק ו'צר' יותר ממנו, כי ע"כ הוא דינים
גמורים ונאחזים בו החיצונים' וכו'. יד. 'וידר
יעקב נדר לאמר אם יהיה אלהים עמדי ושמרני
בדרך הזה אשר אנכי הולך ונתן לי לחם לאכל
ובגד ללבוש. ושבתי בשלום אל בית אבי והיה ה'
לי לאלהים. והאבן הזאת אשר שמתי מצבה יהיה
בית אלהים וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך'.

סֵפֶר
מֵאֹר
עֵינַיִם

פרשת ויגש

התורה אינה
סיפורי
מעשיות ח"ו

**וַיִּגֶשׁ אֵלָיו יְהוָה וַיֹּאמֶר בִּי אֲדֹנִי יְדָבָר
נָא עֲבֹדָךְ דָּבָר בְּאַזְנֵי אֲדֹנִי וְאַל
יִחַר אַפֶּךָ בְּעַבְדְּךָ כִּי כְמוֹד בְּפָרְעָה.
לְהִבִּין לְמָה נִכְתָּב זֶה בַּתּוֹרָה, כִּי אִי
אֶפְשָׁר שְׂיִהְיֶה חֵס וְשְׁלוֹם רַק סְפוּרֵי
מַעֲשִׂיִּים, כְּדִלִיט לְהוֹ בּוֹהֵר הַקְדּוּשׁ (ח"ג
קנב). לְהֶאֱמָרִים שֶׁהַתּוֹרָה הִיא רַק סְפוּרֵי
מַעֲשִׂוֹת חֵס וְשְׁלוֹם:**

בְּתִיב (תהלים קד, א) 'הוֹד וְהָדָר לְבִשְׁתְּךָ',
פְּרוּשׁ 'הוֹד וְהָדָר' שֶׁהִיא הַתּוֹרָה
כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שם ח, ב) 'תִּנְהַ הוֹדֶךָ עַל
הַשָּׁמַיִם', לְבִשְׁתְּךָ שֶׁהַלְבִּישׁ הַבוּרָא בְּרוּךְ
הוא אֶת הַתּוֹרָה בְּלִבוֹשֵׁין, כִּי הַתּוֹרָה נִקְרָא
אֲשׁ כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (ירמיה כג, כט) 'הֲלוֹא כֹה
דָּבָרִי כְּאֵשׁ וְגו', וְכְמוֹ שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְאַחֲזוֹ
אֲשׁ בְּלִי לְבוֹשֵׁין, כִּן הַתּוֹרָה נִקְרָא אֲשׁ
שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְאַחֲזוֹ אוֹתָהּ בְּלִי כְּלִי, לְכִן
הִצְרָכָה לְהַתְּלַבֵּשׁ בְּלִבוֹשִׁים וְכָלִים:

הַתּוֹרָה נִקְרָאת
אֲשׁ וְהוּצִיחָה
לְהַתְּלַבֵּשׁ
בְּלִבוֹשִׁים כְּדִי
שִׁיכּוֹלוֹ לְאַחֲזָהּ

**וְהִנֵּה לִפְעָמִים נִקְרָאת הַתּוֹרָה מִיָּם כְּמוֹ
שֶׁכָּתוּב (ישעיה נה, א) 'הוֹי כָּל צִמָּא
לָכוּ לַמִּיִּם'. וְלִכְאוּרָה אֵיךְ אֶפְשָׁר לְהִיט
שְׁנֵי הַבְּחִינֹת בַּתּוֹרָה אֲשׁ וּמִיָּם שְׁנֵי
הַפָּכִים. זֶה אֵינּוּ יָכוֹל כִּי אִם הַבוּרָא בְּרוּךְ
הוא שֶׁהוא יִתְבַּרֵּךְ 'עוֹשֶׂה שְׁלוֹם בְּמִרוֹמָיו'
(איוב כה, ב), כְּמֹאֲמָר רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (חגיגה
יב, ב) 'שָׁמַיִם' 'אֲשׁ וּמִיָּם' שֶׁעֲרָכָן הַקְדּוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא זֶה בְּזֶה וְעֹשֶׂה מֵהֶם שָׁמַיִם.
וְהוּא קָשִׁיר לוֹן וּמִיחַד לוֹן, שֶׁהוא מְמַצֵּעַ
בֵּין שְׁנֵי הַבְּחִינֹת וּמְקַשֵּׁרם וּמִיחַדֵּם:**

אֵךְ מֶה הוּא אֲשׁ וּמִיָּם, הוּא אֶהְיֶה
וְיִרְאֶה, שֶׁהֵן הֵם עֶקֶר כָּל הַתּוֹרָה,
כִּי בְּלֹא דְחִילוֹ וּרְחִימוֹ לֹא פָּרַחַת לְעֵלָא,
אֲשׁ הוּא יִרְאֶה, כְּמוֹ שְׂרִירָאִים לְגִשְׁתָּ אֶל
הָאֲשׁ הַגְּדוֹלָה כִּן הַבוּרָא בְּרוּךְ הוּא
'אֶכְלָה' (דברים ד, כד) אֶשָּׂא דְאֶכְלָה כָּל
אֲשִׁים דְּעֵלְמָא, וּמִיָּם הוּא אֶהְיֶה, שֶׁהִיָּם

בַּתּוֹרָה יֵשׁ
בְּחִינֹת אֲשׁ
וּמִיָּם שֶׁהֵם ב'
הַפָּכִים וְהַקְבִּי'ה
מִיחַדֵּם

אֲשׁ וּמִיָּם הֵם
יִרְאֶה וְאֶהְיֶה
שֶׁהֵם עֶקֶר
הַתּוֹרָה

ציונים ומקורות

לא יכלין למיקם בהאי עלמא ולא סביל לון
עלמא, ואי במלאכי כך אורייתא דברא להו וברא
עלמין כולהו וקיימין בגינה על אחת כמה וכמה
כיון דנחתת להאי עלמא אי לאו דמתלבשא בהני
לבושין דהאי עלמא לא יכיל עלמא למסכל, ועל
דא האי סיפור דאורייתא לבושא דאורייתא
איהו. ה. ב"ק פב: 'אין מיס אלא תורה, שנאמר
'הוי כל צמא לכו למימ'. ו. 'מאי 'שמים' וכו',
במתניתא תנא 'אש ומים' מלמד שהביאן הקב"ה
וטרפן זה בזה ועשה מהן רקיע'. וע"ע זוה"ק ח"ב
קסד: 'מאי 'שמים', 'אש ומים', שיתפן כחדא
ועביד שלם ביניהו. ז. עיין זוה"ק ח"ג רנו.
'עמודא דאמצעייתא כליל תרווייהו, ובגין דא
אתקרי שמים, כליל אש ומים, אש דגבורה, ומים
דחסד'. ח. עיין זוה"ק שם. ט. תיקו"ז כה:

א. ר"ש אמר ווי להווא בר נש דאמר דהא
אורייתא אתא לאחזאה סיפורין בעלמא ומילין
דהדיוטי, דאי הכי אפילו בזימנא דא אנן יכלין
למעבד אורייתא במילין דהדיוטי ובשבחא תייר
מכולהו וכו', מאן דחשיב דהווא לבושא איהו
אורייתא ממש, ולא מילה אחרא, תיפח רוחיה
ולא יהא ליה חולקא בעלמא דאתי, בגין כך אמר
דוד (תהלים קיט, יח) 'גל' עיני ואביטה נפלאות
מתורתך' מה דתחת לבושא דאורייתא. ב. עיין
שבת פח: ג. עיין תענית ז. 'נמשלו דברי תורה
כאש, שנאמר 'הלוא כה דברי כאש נאום ה'.
ד. עיין זוה"ק ח"ג קנב. 'מלאכי עילאי כתיב בהו
(תהלים קד, ד) 'עושה מלאכיו רוחות', בשעתא
דנחתין לתתא מתלבשי בלבושא דהאי עלמא,
ואי לאו מתלבשי בלבושא כגוונא דהאי עלמא

מגדלים כל מיני תענוג, ונמצא המים הם שרש כל האהבות שבעולם^{יא}:

וְלִכֵּן אָמְרוּ רְבוּתֵינוּ וְלֹא (מכות כג:) יב 'תורה' בגימטריא תרי"א. אף שיש תרי"ג מצות, כי השני מצות אהבה ויראה הם שרש כל התורה והם צריכים להיות בכל מצוה ומצוה^{יג}, ולכן "אנכי" ו'לא יהיה לך'^{יד} מפי הגבורה שמענו^{טו}, העקר והשרש של כל התורה השמיענו הבורא ברוך הוא מפיו^{טז}, כי 'אנכי' הוא אהבה^{טז}, כי 'הוצאתיך מארץ מצרים' וצריך אתה

מצוות אהבה ויראה הם עיקר ושורש התורה ולכן שמענו אותם מזהב"ה בעצמו

לאהב אותי, ו'לא יהיה לך אלהים אחרים' כחות אחרים:

בְּמִצְוֵנוּ עַל פֶּסוּק (דברים ל, ו) 'וְלֹא ה' אֱלֹהֶיךָ גו' לְמַעַן חַיֶּיךָ', כי למה פתח לנו השם יתברך לעשות זאת לאהבה אותו יתברך בשביל פניה כאמרו 'למען חייך'. אף כי צריך להאמין באמונה שלמה כי כל כחותיו וחסותו הוא הבורא ברוך הוא, כי האדם הוא עולם קטן^{יז}, שהוא כלול מכל העולמות, והבורא ברוך הוא הוא מקשר

צריך להאמין שכל כחותיו וחסותו מזהב"ה

◆ ציונים ומקורות ◆

י. ראה להלן פר' נשא ד"ה והנה כתיב: "אש אוכלה הוא", וכתוב בזה"ק אשא אכלא כל אשין דעלמא. ועיין זוה"ק ח"ג כה: ה' אלהיך אש אוכלה הוא, אית אשא אכיל אשא, אשתא דקודשא בריך הוא אכיל אשא אחרא. וע"ע להלן ליקוטים ד"ה ונתן את: 'העיקר הוא יראה הפנימית יראת הרוממות שהוא עיקרא ושרשא דכל עלמא, והוא מוחה את כולם, וכתוב 'כי ה' אש אוכלה' דאכל כל אשין דעלמא, הענין, הוא כי האדם יש בו ד' יסודות ויסוד האש בו שממנו באים התחממות התאוות והתענוגים זרים, וכשהאדם מתדבק ביראת ה', אז האש של הקדוש ברוך הוא מכלה כל התאוות, ומתבטלן כל האשיות ותאוות הזרים, משא"כ מי שיש בו יראת העונש לבד כל התאוות אינם בטלים וכו', על כן צריך האדם לדבק ביראת ה' הפנימית יראת הרוממות מפני שהוא מלך נורא וכו'. יא. עיין שערי קדושה ח"א שער ב: 'יסוד המים ממנו תאוות התענוגים, כי כן המים מצמיחים כל מיני תענוג'. יב. 'תורה ציוה לנו משה מורשה' (דברים לג, ד) 'תורה' בגימטריא שית מאה וחד סרי הוי, 'אנוכי ולא יהיה לך' מפי הגבורה שמענו. יג. תיקו"ז כה: 'ותורה ומצוה בלא דחילו ורחימו לא יכילת לסלקא ולמיקם קדם ה'". יד. שמות כ, ב-ג: 'אנוכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים. לא יהיה לך אלהים אחרים על פני'. טו. עיין שלה"ק פר' יתרו תורה אור: 'דע כי 'אנוכי' ראש ושורש כל המצוות עשה,

ו'לא יהיה לך' ראש ושורש כל המצוות לא תעשה. ואמרו רז"ל 'אנוכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענו'. וע"ע אור החיים שמות כ, א. תניא ח"א פ"ב ד"ה והנה מודעת. וע"ע להלן פר' קדושים ד"ה ומה שאמר: 'תורה בג' תרי"א 'אנוכי ולא יהיה לך מפני הגבורה שמענו' הטעם כי כל התורה תלוי בשני מידות, אהבה ויראה, כי כל פיקודא דלאו איהי בדחילו ורחימו לא סלקא לעילא כידוע מהזוהר, ו'אנוכי' הוא מצות עשה מסטרא דאהבה, ו'לא יהיה לך' הוא ל"ת מסטרא דיראה, והם נקראים ידיים, כמו שעל ידי ידיים לוקחים דברים הצריכים, כן על ידי אהבה ויראה נוכל לקבל כל התורה וכו' עיי"ש. טז. עיין זוה"ק ח"ב רעו. 'אנוכי ה' אלוהיך' ברוא דחסד, אברהם אחיד בה, ולקבלה מצוות עשה וכו', ובג"כ חושבן מצוה עשה רמ"ח בחושבן אברהם. 'לא יהיה לך אלוהים אחרים' וגו' ברוא דגבורה דאחיד בה יצחק וכו', ובג"כ חושבן מצוות לא תעשה ברוא דדרגא דיליה ברוא דס"ה. וע"ע שם ח"ג קב: 'יראה, ודא איהי על רישיה דבר נש, ומיניה ייעול דחילו ללכא דבר נש למידחל מקודשא בריך הוא, ולנטרא גרמיה דלא יעבר על פיקודין דלא תעשה וכו', אהבה על רישיה דבר נש, ומיניה עאל רחימו דקודשא בריך הוא על רמ"ח אברין דיליה, לקיימא בהון פיקודין דעשה. יז. 'ו'לא יהיה לך אלהים אחרים' ואת לבב זרעך לאהבה את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך למען חייך. יח. תיקו"ז קל: 'ואברין

ומיחד כל העולמות, כמאמר (תיקו"ז יז).
 'ואנת' הוא דקשיר לון ומיחד לון^ט, וכמו
 שכתב רמ"א ז"ל (שו"ע או"ח סי' ו ס"א)^כ
 'ומפליא לעשות' בי שקושר הרוחני
 בגשמי. וזהו שלמד אותנו הבורא ברוך
 הוא איך לאהב אותו יתברך, ואמר
 'למען חייד', פרוש למען שהבורא
 יתברך הוא חייד, שכל כחותיו וחיותיו
 הוא הבורא ברוך הוא, שהוא מקשר
 ומיחד כל העולמות שבתוכו וקושר
 הרוחני בגשמי, וכשאתה מנענע איזה
 אבר מי הוא המנענע אותו כי אם הבורא
 ברוך הוא, וזהו 'את ה' אלהיך תירא',
 'אלהיך' דיקא, שהוא תקיף ובעל היכלת
 ובעל הכחות כלם^{כב}, שהוא בעל של כל
 הכחות שלך:

וזהו 'לא יהיה לך אלהים אחרים' כו',
 כחות אחרים, כמאמר הפעל שם
 טוב 'וסרתם ועבדתם אלהים אחרים'
 (דברים יא, טז) תכף כשסר ממנו יתברך
 ומאמנותו שכל כחותיו וחיותו הוא
 הבורא יתברך אזי תכף נקרא עובד
 אלהים אחרים^{כג}:

ונודע ממאמרנו כמה פעמים^{כד} על פסוק
 (שמואל א כג, ג) 'צדיק מושל ביראת
 אלהים', ואמר רבותינו ז"ל (מו"ק טז):
 'אמר הקדוש ברוך הוא מי מושל בי, צדיק,
 שהקדוש ברוך הוא גזור גזרה וצדיק
 מבטלה'. והקשו בזהר הקדוש (ח"א מה):
 'וכי צדיקא קטרוגא דמריה איהו'. ובארנו
 על פי מה שדקדקנו באמרו 'ומי מושל בי',
 שהיה לו לומר ומי מושל עלי (ח"א כה):

◆ ציונים ומקורות ◆

דבר נש כולו אינו מסודרין על סדרי בראשית,
 ובגין דא אתקרי בר נש עולם קטן. וע"ע תנחומא
 פקודי ג. יט. 'פתח אליהו ואמר וכו', אנת הוא
 דאפיקת עשר תיקוני, וקרינן לון עשר ספירן,
 לאנהגא בהון עלמין וכו', ואנת הוא דקשיר לון,
 ומיחד לון, ובגין דאנת מלגאו, כל מאן דאפריש
 חד מן חבריה מאילין עשר, אתחשיב ליה כאילו
 אפריש כך. כ. 'ועוד יש לפרש' שמפליא
 לעשות' במה ששומר רוח האדם בקרבו, וקושר
 דבר רוחני בדבר גשמי, והכל הוא ע"י שהוא
 רופא כל בשר, כי אז האדם בקו הבריאות
 ונשמתו משתמרת בקרבו. כא. ברכת אשר יצר.
 כב. עיין שו"ע או"ח סי' ה ס"א: 'ובהוכירו' אלהים'
 יכוין שהוא תקיף בעל היכולת ובעל הכחות
 כולם. כג. ע"ע להלן פר' שמות ד"ה כי מרגלא:
 'מרגלא דהרב בעל שם טוב נב"מ זכותו יעמוד
 לנו על מ"ש 'וסרתם ועבדתם אלהים אחרים'
 תיכף כש'סרתם' מאת ה' מיד 'ועבדתם אלהים
 אחרים', כי זהו עיקר הדעת לידע שכל כחותיו
 וחיותו הוא הבורא ברוך הוא שהוא תקיף ובעל
 היכולת ובעל הכחות כולם והוא יתברך מנענע
 כל הכחות שלו ותיכף כשסר מדעת זה נעשה

עובד אלהים אחרים, כוחות אחרים זולת הבורא
 ברוך הוא, שאין לו דעת זה שכל הכחות שלו
 הוא הבורא ברוך הוא. בד. עיין לעיל פר' מקץ
 דרוש לחנוכה ד"ה ומפני זה, להלן פר' דברים
 ד"ה וזהו מאמר, פר' האזינו ד"ה והנה אמרו.
 כה. עיין להלן ליקוטים ד"ה ומה שרוח: "מי
 מושל בי צדיק", ולא כתיב מי מושל עלי צדיק,
 אך הענין הוא כי באמת אין הצדיק מושל על
 הקדוש ברוך הוא, כקושיית הוזהר 'וכי קיטרוגא
 דקוב"ה איהו' וכו', אלא על ידי שהצדיק יש לו
 חלק מקדושתו וחיותו יתברך, ונקרא 'בן' דמחפש
 בגזייתא דמלכא (עיין זוה"ק ח"ג קיא), וכמשל המלך
 שקצף על אחד מעבדיו וכו' בנו ומבקש עבורו,
 ואומר עשה למעני ושא לכל חטאתיו, מיד
 נתמלא המלך רחמים בשביל בנו, מפני שבנו הוא
 חלק מאתו מעוררין דבריו בלב המלך, כן הדבר
 הזה, אף אם נגזרה גזרה, בא הצדיק שהוא חלק
 אלוה ממעל, ומבקש ומחנן להעביר הרעה, ואז
 מתעורר על ידי חלקו בהקב"ה רחמנות, וזהו 'מי
 מושל בי צדיק' ר"ל 'בי' עמי, עם חלקי השוכן בו,
 שמה שאני גזור הוא מבטלה, היינו 'בי' עמי,
 מפני שחלקי בו.

סֵפֶר
עֲבוֹדַת
יִשְׂרָאֵל

פרשת ויגש

בדברי יהודה
אל יוסף יש
הרבה רמזים
וסודות נפלאים

ויגש אליו יהודה. במדרש רבה (צג, ג)
'פתיב (משלי כה, יא) 'תפוחי זהב
במשפיות פסך דבר דבר על אפניו, מה
אופן זה מראה פנים מכל צד כך היו
דבריו של יהודה נראין לכל צד בשעה
שדבר עם יוסף עד כאן לשונו. רומז
כי דברי יהודה עם יוסף יש בהם כמה
רמזים הן לשלום הן למחלקת ויש בהם
סודות נפלאים:

רוצה להביא לעולם הוא עבור כבודך
יתברך שתתנשא ותתעלה ויהיה לך
תענוג מההשפעה, כי יותר ממה שהעגל
רוצה לינק' וכו' (פסחים קיב.). והנה
בתפלה על דרך זה נסתם פי המקטרגים,
כי אפלו שזה האיש אינו ראוי במעשיו
לקבל שפע רחמנות אבל בודאי הקדוש
ברוך הוא ראוי להשפיע למען יתרומם
כבודו ולמען תענוגו בהשפעה:

וזה ויגש אליו יהודה, כי יוסף צדיק
יסוד עולם רומז לחי העולמים,
ויהודה רומז להממליך אותו בהודאה.
'ויגש אליו ויאמר בי אדני, פרוש כי
עקר כל מחשבתי למען כבודך שתמלך
לבדך ויהיה שמך אדני, לכן ידבר נא
עבדך דבר באדני ואל יחר אפך
בעבדך, כי אז אין שטן ואין פגע רע
בנל, ודברי פי חכם חן:

[העתק מכתב יד הרב המגיד זצ"ל:]

ויהי את קל' ב'כבי. זה השם מורה
כשהמלכות בגלות הולכת:

ויראה את העגלות אשר שלח יוסף
לשאת אתו וגו'. אעגלה ערופה
באה 'כי ימצא חלל באדמה' (דברים כא,
א) רמז למלכין דמיתו נחלה מבהלת
בראשנה² (משלי כ, כא), מפני שכל אחד

צדיק המתפלל
בצרת ישראל
על השכינה
סותם פי
המקטרגים

וישמעתי מפה קדוש אדונינו מורנו
ורבנו הגאון מורנו הרב דב
בער זצ"ל כי הפתוב הורה לנו דרך
תפלה, שצריך הצדיק להתפלל עבור בני
ישראל ולהמשיך רפואה לחולים ופקידה
לעקרות ולכל איש די מחסורו אשר יחסר
לו. אכן כאשר הצדיק מתפלל על איש
פרטי לפעמים חס ושלום יש קטרוג על
אותו פלוני עבור איזה חטא, ומעכב
תפלת הצדיק מלעשות רשם ומלפעל
פעלתו, לכן יש תקנה לזה להתפלל הכל
במחשבתו הרצויה למען כבוד ה'. כי
איתא בגמרא (סנהדרין מו.) 'על דמן של
רשעים שנשפך שכינה מה אומרת קלני
מראשי קלני מזרועי קל וחמר לדמן של
צדיקים חלילה. אם כן יש להתפלל
בכונה זאת, דהינו כי כל ההשפעות שאני

יהודה המלך
בהודאתו
ובדבריו את
הקב"ה

כשהמלכות
בגלות נק' שם
כבי

ע"י ששבור
יוסף את בריתו
ניתקן מלכות
ה'

◆ ציונים ומקורות ◆

א. אשר שלח יוסף ולא נאמר אשר שלח פרעה.
ב. נחלה מבהלת בראשנה ואחריתה לא
תברך.

א. רש"י שם: 'את כל דברי יוסף, סימן מסר
להם במה היה עוסק כשפירש ממנו בפרשת
עגלה ערופה וזה שנאמר וירא את העגלות

עֵינַיִן. וְעַיִן בְּסִפְרֵי הַקְּטָן שֶׁחִבְרָתִי עַל אָדָם דָּאֲצִילוֹת:

לְהוֹרֹת לְפָנָיו גִּשְׁנָה. אֵיתָא בְּמִדְרַשׁ רַבָּה (צה, ג) 'לְתַקֵּן לוֹ בֵּית תַּלְמוּדִי',

דְּהֵינּוּ קָדָם הַיְּחִיד, כִּי 'גִּשְׁנָה' נוֹטְרִיקוֹן 'גִּיּוֹף שֶׁל נִיּוּן' שְׁעָרֵי בִינָה, וְלָכֵן 'וַיֵּאָסֶר' לְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם 'מִרְכַּבְתּוֹ' שֶׁל נֶצַח הוֹד מְלָכוּת. וַיַּעַל לְקִרְאָת 'יִשְׂרָאֵל אָבִיר' הוּא יִשְׂרָאֵל סָבָא וְלַחֲבָרָם לִ'גִּשְׁן' וְעָשָׂה שָׁם יְחִיד, וְהִמְשִׁיךְ אוֹתוֹת 'וַיֵּרָא' מִמֶּסְפֶּר רִי"ו שֶׁל וַיַּעֲבֹר, 'אֵל' רוֹמָז לְחֶסֶד וְהוּא תְקוּנָה א' מִתְקוּנֵי דִיקְנָא, וְאַחֵר כֶּף 'י"ו' סוּד יוֹדִי"ן וְוִי"ן שֶׁל יְחִיד תְּקוּנֵי דִיקְנָא לְהוֹרִיד הַטָּפָה לְיְחִיד, וְזֶהוּ סוּד 'וַיֵּרָא אֵלָיו'. (עד כאן):

וְאֵת יְהוּדָה שֶׁלַח לְפָנָיו אֵל יוֹסֵף לְהוֹרֹת לְפָנָיו גִּשְׁנָה. רוֹמָז דְּהִנָּה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל כְּשֶׁהָיָא צְרִיכָה לְדַבֵּק בְּאַלְהֵים חַיִּים וּלְהַשִּׁיג דְּרָכָיו, הִיא שׁוֹלַחַת אֶת הַצִּדִּיק הַנִּקְרָא בְּשֵׁם 'יְהוּדָה' עַל שֵׁם שְׁמֵאל פִּיו בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (בראשית כט, לה) 'הַפַּעַם אוֹדָה אֶת ה' וַתִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ

אִמְרָ אֲנִי אֶתְנַשָּׂא, וְלָכֵן הֵם בְּסוּד עֲגוּלִים שָׂאִין לָהֶם מְקוֹם חִבּוּר זֶה בְּזֶה וְלֹא פָּנִים בְּפָנִים, וּמִשָּׁם עֵנִין הַגְּלוּת, וְאַחֵר כֶּף יוֹסֵף שֶׁשָּׁמֵר הַבְּרִית וְעַל יְדֵי כֵן נִתְעוֹרֵר מֶלֶךְ 'הָדָר' לְהַחֲזִיר הַכֹּל לְהַבּוּרָא יִתְבָּרֵךְ כִּי הַכֹּל מֵאֲתוֹ וְלְהָדָר פָּנִים בְּפָנִים, וְלָכֵן נֶאֱצָלוּ מֵאֵלּוּ הַפָּנִים לְתַקֵּן, וְהֵם הַעֲגָלוֹת שֶׁשָּׁלַח פְּרָעָה מֵעֶרֶף וּשְׁבָרָם וּמִהָדָר לְהוֹ פָּנִים וּמִתְקַנְנֵם, וְזֶה 'לְשֵׁאת אֶתוֹ' וְאֵז 'וַתַּחֲזִי רוּחַ יַעֲקֹב':

אֵל תִּירָא מוֹדָה. רָאשֵׁי תְבוֹת אֲתָם כְּמוֹ 'אֵז אֵיתָם' (תהלים יט, יד) שְׁנוֹתָן כֹּחַ לְהַתְחַזֵּק, 'כִּי לְגוֹי גְּדוֹל' סוֹפֵי תְבוֹת יל"י לְהַעֲלוֹת בּוֹ הַנִּיצוּצוֹת לְגוֹי גְּדוֹל, וְעַיִן בְּאִזְרֵי הַחַיִּים:

אֶעֱלֶה גַם עֲלָה. הַשְּׁנֵי עֵינַיִן רְמָז לְשִׁבְעִים זְקָנִים שֶׁל חֻמְתָּה וּלְשִׁבְעִים נֶפֶשׁ כְּתוּר דָּאֲצִילוֹת. וְל"ך' הָך' הוּא ת"ק, עִם הַלִּמְ"ד הוּא ל"ה, וְל"ה שֶׁל עֲלָה הוּא שִׁבְעִים סְנֵהֲרִין דְּבִינָה דְּכֻזָּה הוּא כָּל תְּקוּנָה. וְיוֹסֵף הוּא מֶלֶךְ הָדָר 'יִשִּׁית יְדוֹ עַל עֵינֶיךָ' לְתַקֵּן אִוֵּרֹת

ירידת יעקב
אבינו למצרים
היה כדי
להעלות את
הניצוץ
ממצרים

יוסף הצדיק
תיקן את
האורות של
האות ע"ן
הרומז לשבעים
הזקנים

◆ ציונים ומקורות ◆

ולזה עצמו יכוין ה' בדברו עם יעקב, טעם שמסכים על ישיבת יעקב במצרים הוא לסיבת 'גוי גדול' אשר הוא אבוד שם בקליפת מצרים, וצריך הוא להוציאנו משם, וזולת ירידת יעקב אין תקוה לזה, כי בעוצם קדושתו ישאב כל ענפי הקדושה אשר שם, מה שאין זולתו יכול עשוהו. ד. לשון רש"י (בראשית מז, כח) 'להורות לפניו לתקן לו בית תלמוד שממש תצא הוראה'. וז"ל המדרש: 'דבר אחר זאת יהודה שלח לפניו, ר' חנינא בריה דרבי אחא אבא ורבי חנינא, חד אמר להתקין לו בית דירה. וחד אמר להתקין לו בית ועד שיהא מורה בו דברי תורה ושיהיו השבטים לומדים בו'.

ג. 'ולחשכיל על דבר אקדים אמרי קדוש הוא הרשב"י ואנשי סודו, שאמרו כי טעם הגליות הוא לברר חלקי הקדושה המפוזרים בענפי הקליפה, וכי במצרים להיותה מלאה גלולים ושם תוקף הטומאה, שם היא שביית חלקי הקדושה הרבים והעצומים, כי לערך גודל הטומאה, יהיה בקרבה חלקי הקדושה, וזה היה מיום שחטא אדם הראשון שלטה שפחה רעה בניצוצי הקדושה, ועיני כל ישראל על זה בכל הגליות ובפרט בגלות מצרים, והוסיפו לומר ז"ל כי עם היוצא מארץ מצרים העומד על הר סיני הוא העם שהיה שבוי בתוך קליפת מצרים, ואליו אמר משה נביא ה' ומי גוי גדול וגו' (דברים ד, ח).

הצדיק מבקש
מאת הקב"ה
להורות לפניו
את דרך
העבודה

יהודה, 'אל יוסף', הוא צדיקו של עולם נקרא בשם 'יוסף' להתחנן לפניו ולבקש שיורה ה' דרכו הישרה לעמו ישראל, וזה 'להורת לפני גשנה', מלשון גישה אף לגשת לכבודו יתברך:

הדיקנא הוא מורה ומוכיח על כח המשפיע הוא הצדיק. וזהו סוד 'פי כן' זקנים הוא לו' (בראשית לו, ג) פרוש שיוסף נתגלה ביצקב אבינו עליו השלום שעל ידו באה אליו אור הדיקנא, והבן:

ויש לומר עוד פרוש בזהר הקדוש, דקשיתו הוא על דרך הצדיק כיון דהוא 'אתר טמירא וצריכא לאתפסא', פרוש מי שרוצה להיות עובד ה' באמת ולהיות צדיק חסיד נאמן, ראשית חכמה להסתיר את עצמו ולהיות הצנע לכת מה דאפשר. אם כן 'אמאי איקרי הדר כיון דלא מינכר', והתרוץ הוא אף על פי שדרכו בהצנע והסתור, 'הדורא איהו דכל גופא' פרוש שהקדוש ברוך הוא מגלה צדקתו וברחובות תתן קולה, והוא מפני תקון העולם שילמדו מדרךיו ויהיה כלם קדושים. וזהו סוד 'וירא אליו', שעל ידי שהיה יוסף צדיק ונתקרב לאביו כדברי האלשיף הנ"ל על ידי כן המשך לאביו אור הדיקנא. וזה רומז במלת 'אלי', 'אל' הוא תקונא קדמא, ואחר כך בא האור דרך ידי"ן ווי"ן כנזכר בייחוד דדיקנא, והבן:

ויאמר ישראל אל יוסף אמונתה הפעם אחרי ראיתי את פניך וגו'. ואמרו חז"ל שלא נשק יצקב ליוסף

ויאמר יוסף מרובתו וגו' וירא אליו והמפרשים תמהו על וירא אליו עין דברייהם. והאלשיף הקדוש כתב (בראשית מה, ו-כח) שהכתוב מודיע צדקתו של יוסף שלא ברח מפני אביו כדרך הרשעים ובושים מהצדיק מפני מעשיהם הרעים כי הכרת פניהם ענתה בם, אבל יוסף הצדיק הוא יוסף אשר היה בתחלה, ולכן לא נתירא מפני יצקב, ואדרבה בצדקתו וקדשיתו קרב את עצמו אל אביו, וזה שאמר 'וירא אליו', ודברי פי חכם חן:

ואפשר לומר עוד, דהנה בזהר הקדוש פרשת תצוה (ח"ב קפו:) איתא, וזה לשונו, 'פרי עץ הדר דא צדיק. אמאי איקרי הדר, והא אתר טמירא איהו דלית ליה גלויה וצריכא לאתפסא תדיר, ולית הדר אלא מאן דאתגליא ואיתחזי, אלא אף על גב דאיהו דרגא טמירא הדורא איהו דכל גופא, ולא אשתכח הדורא לגופא אלא ביה' וכו' עין שם. ופרושו הפשוט כיון דהסרים אין לו זקן, נמצא

הרשעים מתפחדים ומתביישים לראות פניהם לצדיק

הזקן מורה על כח המשפיע

אף שהצדיק מסתיר א"ע הקב"ה מגלה צדקתו כדי שכולם ילמדו כמעשיו

בהתחברות יצקב ויוסף נרמז יחוד גדול

◆ ציונים ומקורות ◆

עמיה, ואף על גב דאתכסיא ההוא דרגא, כל הדורא דגופא ביה תליא, ואתכסי ואתגלייא, ובגין כך עץ הדר, איהו עץ דכל הדורא דגופא ביה תליא, ודא איהו (בראשית א יב) עץ עושה פרי. ח. כמ"ש רבינו לעיל ד"ה להורות לפניו. ט. רש"י מו, כט ד"ה ויבך על צואריו עוד.

ה. עי' רמב"ן: 'ולא ידעתי טעם ב'וירא אליו', כי בידוע שנתראו כאשר נפל על צוארו וכו'. ו. באלשיך שם הלשון מתפחדים ובושים. ז. והמשך דבריו: 'מאי טעמא, מאן דלית עמיה האי דרגא, לית ביה הדורא למיעל בבני נשא, קלא לאו עמיה כדכורא, ודבורא דקלא אתפסק מניה, דיקנא והדורא דדיקנא לאו

ספר
קדֹשֶׁת
לוי

פְּרִשֶׁת וַיִּגַּשׁ

הַפִּסּוּק, 'וַיִּגַּשׁ אֵלָיו יְהוּדָה' שֶׁהַכִּנְסֶת יִשְׂרָאֵל נִגָּשִׁים לְהַקְדֹּשׁ בְּרוּךְ הוּא, 'וַיֹּאמֶר' אֵלָיו 'בִּי אֲדָנִי' כְּכִיכּוֹל 'בִּי' הָאֲדָנוּת וְהַמְמָשְׁלָה, דִּמִּי מוֹשֵׁל בִּי צְדִיקִים בְּתַפְלָתָם מְבַטְלִים כָּל גְּזֵרוֹת קִשּׁוֹת וּמִמְשִׁיכִים לִישְׂרָאֵל שְׁפַע טוֹב וּבְרָכוֹת, וְזֶהוּ 'יְדָבָר נָא עֲבָדְךָ דָּבָר בְּאֲזִנִּי אֲדָנִי וְאֵל יִחַר אַפְּךָ בְּעַבְדְּךָ' שֶׁהַצְדִּיקִים בְּתַפְלָתָם לְהַבְרָא בְרוּךְ הוּא מְהַפְכִּים מִמִּדַּת הַדִּין לְמִדַּת הַרַחֲמִים וְשֶׁלֹּא יִהְיֶה חֵס וְשָׁלוֹם שׁוֹם חֲרוֹן אַף:

אַפִּים מִי הֵם הַצְדִּיקִים שֶׁתַּפְלָתָם עוֹשֶׂה פְּרִי, אוֹתָם הַדְּבָקִים תָּמִיד בְּשִׁמּוֹ הַגָּדוֹל, וְהֵם בְּכַחֲנִית 'אֵין', וַיִּרְאִים וּמִזְדַּעְזְעִים תָּמִיד מִפְּחַד הַשֵּׁם וּמִהֲדָר

וַיִּגַּשׁ אֵלָיו יְהוּדָה וַיֹּאמֶר בִּי אֲדָנִי יְדָבָר נָא עֲבָדְךָ דָּבָר בְּאֲזִנִּי אֲדָנִי וְאֵל יִחַר אַפְּךָ בְּעַבְדְּךָ כִּי כְמוֹךָ כְּפָרְעָה. וְהִנֵּהנָא, דְּהִנֵּה אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ ו"ל (מ"ק טז): "צְדִיק מוֹשֵׁל יִרְאֵת אֱלֹהִים' (שְׁמוּאֵל ב כג, ג), מִי מוֹשֵׁל בִּי, צְדִיק, כְּשֶׁהַקְדֹּשׁ בְּרוּךְ הוּא גּוֹזֵר גְּזֵרָה צְדִיקִים מְבַטְלִים. וְנִתֵּן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כֹּחַ וּגְבוּרָה לַצְדִּיקִים שִׁיכּוֹלוּ לְבַטֵּל בְּתַפְלָתָם כָּל גְּזֵרוֹת רְעוּת וּנְקָרָאִים כְּכִיכּוֹל 'מוֹשֵׁל בִּי צְדִיק':

וְזֶה נִרְאֶה פְּרוּשׁ הַפִּסּוּק. דְּאֵיתָא בְּזִהֵר הַקְדֹּשׁ (ח"א ו.א.)^א 'כִּי הִנֵּה הַמְּלָכִים נֹעֲדוּ עֲבָרֵי יִחְדוּ' (תהלים מח, ה) זֶה יְהוּדָה יוֹסֵף, יוֹסֵף נִקְרָא 'הַקְדֹּשׁ בְּרוּךְ הוּא' וְיְהוּדָה נִקְרָא 'כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל'. וְזֶה פְּרוּשׁ

הַקִּב"ה עָנָן כַּח לְעִדִּיקִים לְמִשְׁוֹל בּוֹ כְּכִיכּוֹל לְבַטֵּל בְּתַפְלָתָם גְּזֵרוֹת רְעוּת

מס"י בתפילות מבטלים גזרות וממשכים שפע טוב ומופלים ודיון לרחמים

הצדיקים הדבקים בה' והם בבחי' 'אין' בכוחם להחיות מתים ולחיות ולחיות

◆ צִיּוֹנִים וּמִקּוּרוֹת ◆

'וַיִּגַּשׁ אֵלָיו יְהוּדָה', בְּגִין דְּקוֹרְבָא דְלִהוֹן דִּאֲתַקְרִיבֵי כַּחַד גַּרֵם כַּמָּה טַבִּין לְעִלְמָא וְכו', וְעַל דָּא קִרְיֵבוּ דָּדָא עִם דָּא אַצְטְרִין בְּכוֹלְהוּ סְטְרִין לְעִילָא וְתַתָּא. ב. עֵיין זוֹה"ק שֵׁם רַח: "וְלֹא עִמַּד אִישׁ אֶתֹ" (בְּרַאשִׁית מו, א), בּוֹיִמְנָא דְקוֹב"ה אֲתִי לְאֻזְדוּגָא בְּכִנְסַת יִשְׂרָאֵל, 'בְּהַתּוֹדַע יוֹסֵף אֶל אַחִיו, בּוֹיִמְנָא דְקוֹב"ה הוּא מִתְחַבֵּר בְּהוּ בִישְׂרָאֵל, בְּגִין דִּאֲנִינֵן נִטְלִי בְּלַחֲדִייהו'. ג. עֵיין לִיקוּטֵי תוֹרָה לְהֶאֱרִיז"ל פ'ר' וַיִּגַּשׁ: "וַיִּגַּשׁ אֵלָיו יְהוּדָה" מְלָכוּת נִיגַשׁ לִיסוּד שְׁהוּא יוֹסֵף, וְכֵן אֲמַרְוּ בּוֹזֵהר 'כִּי הִנֵּה הַמְּלָכִים נֹעֲדוּ'. וְעֵיין פֶּרֶס רִימּוֹנִים שֶׁר עֲרִכִי הַכִּינּוּיִם פִּי"א עֵרַךְ כִּנְסַת יִשְׂרָאֵל: 'שְׁכִינָה, מְלָכוּת, נִקְרָאֵת 'כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל'. וְע"ע עֲבוּדַת יִשְׂרָאֵל פ'ר' וַיִּגַּשׁ ד"ה וְאֵת יְהוּדָה. ד. עֵיין סוֹכָה יד. 'תְּפִילַתֵּן שֶׁל צְדִיקִים מִהַפְכָת דַּעַתוֹ שֶׁל הַקְדֹּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִמִּדַּת אֲבֹרִיתוֹת לְמִדַּת רַחֲמָנוּת.

א. "כִּי הִנֵּה הַמְּלָכִים", אֲמַר רַבִּי יְהוּדָה, רֹזָא דְמַהֲיִמְנוּתָא הַכָּא, דָּהָא כִּד רְעוּתָא אֲשַׁתְּכַח וְקִישּׁוּרָא אֲתַעֲטַר כַּחַד, כִּדִּין תְּרִין עֵלְמִין מִתְקַשְׁרִין כַּחַד וְאֻזְדִּמְנָן כַּחַד, דָּא לֹאֲפַתְחָא אֻצְרָא, וְדָא לְלִקְטָא וּלְמַכְנֵשׁ בְּגוּיָה, וְכִדִּין 'כִּי הִנֵּה הַמְּלָכִים נֹעֲדוּ', תְּרִין עֵלְמִין קְדִישִׁין עֵלְמָא עֵילָאָה וְעֵלְמָא תַתָּאָה וְכו', 'הִמָּה רָאוּ כֵן תַּמְהוּ', סִלְקָא דַּעַתְךָ דִּאֲנִינֵן מְלָכִים, אֵלָא אֵילִין מֵאֲרִיִּהוֹן דְּדִינִין, דְּחֻדוּהָ דְלִהוֹן לְמַעַבְדַּת הַהוּא דִּינָא דִּאֲתַפְקְדוּ עֲלֵיהּ, וְכִדִּין כִּד מְלָכִים אֻזְדִּמְנוּ תְרוּיָהוּ בְּרַעוּתָא חָדָא, כִּדִּין הִמָּה רָאוּ הַהוּא רְעוּתָא דְתְרִין עֵלְמִין, 'כֵּן תַּמְהוּ נִבְחָלוּ נַחְפּוּזוּ', בְּגִין דְּכוֹלְהוּ מֵאֲרִי דִּינָא אֲתַכְפִּיין וּמִתְעַבְרִין מַעֲלָמָא, וְלֹא יְכִלִּי לְשַׁלְטָאָה, וְכִדִּין מִתְעַבְרִין קִיּוּמִיָּהוֹן וּמִתְעַבְרִין שׁוֹלְטָנְהוֹן וְכו', וְרֹזָא דְמִילָה יְהוּדָה וַיִּגַּשׁ הַכִּי אַצְטְרִיכוּ לְאֲתַקְרַבָא כַּחַד, בְּגִין דִּיּוֹסֵף אִיהוּ צְדִיק, יְהוּדָה אִיהוּ מֶלֶךְ, וְעַל דָּא

שהוא בחינת 'אין' ממשיכים ל'פרעה' להתגלות. והיכלת ביד הצדיקים להמשיך מבחינת 'אין' לידי התגלות כל הטובות וכל הברכות וישועות ונחמות:

עוד יבאר ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדני ודבר נא עבדך דבר באוני אדני ואל יחר אפך בעבדך כי כמוך בפרעה. ולכאורה אינו מוכן מה שאמר 'ואל יחר אפך בעבדך', דמשמע שדבר אתו דברי קנטורים עד שבבעבור זה הצרך לבקשו שאל יחר אפו, ובכל הפרשה פלה מצינו רק דברי רצוי ותחנונים, ובאמת שרש"י ז"ל הרגיש בזה ותרץ שדבר אתו קשות, עין שם. מכל מקום נחזי אגן לפרשו על פי פשוט, ונתרץ גם את זאת שהקשו כל המפרשים על אמרו 'כי כמוך בפרעה' שהוא בלתי מוכן:

גאווה, ויש להם כח לפעל בתפלתם ויראתם מושל בי צדיק. ואיתא בגמרא "כי בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם מאין פמוד' (ירמיה י, ז), אבל בישראל יש פמוד, מה הקדוש ברוך הוא מחיה מתים גם צדיקים מחיים מתים, מה הקדוש ברוך הוא מוריד גשמים גם צדיקים מורידים גשמים. ואיתא בכתבי האר"י ז"ל שפחינת 'אין' נקרא כ' ובחינת יראה נקרא יו"ד. וזהו 'פי' הצדיקים הם בבחינת כ", הינו בבחינת 'אין' ובחינת יראה, הם פביכול 'פמוד', מה הקדוש ברוך הוא מחיה מתים גם צדיקים מחיים מתים מה הקדוש ברוך הוא מוריד גשמים גם צדיקים מורידים גשמים:

וזהו 'פפרעה', ד'פרעה' הוא לשון התגלות" והפ"ף הוא בחינת 'אין', והצדיקים ממשיכים מבחינת 'אין' להתגלות, וזהו 'פפרעה', שמהפ"ף

הצדיקים יכולים להמשיך מבחינת 'אין' להתגלות כל הטובות וברכות ישועות ונחמות

◆ ציונים ומקורות ◆

ה. עיין זוה"ק ח"א ט: דכתיב 'כי בכל חכמי הגויים ובכל מלכותם מאין כמוך' וכו', בכל חכמי הגויים אין כמוהו אבל בחכמי ישראל אית וכו', מאן מחיה מתים אלא קוב"ה בלחודי, אתא אליהו ואלישע ואחיו מתיא. מאן מוריד גשמים אלא קוב"ה בלחודי, אתא אליהו ומנע לון, ונחית לון בצלותיה. מאן עבד שמיא וארעא אלא קוב"ה בלחודי, אתא אברהם ואתקיימו בקיומיה בגיניה. מאן מנהיג שמשא אלא קוב"ה, אתא יהושע ושכין ליה ופקיד ליה דיקום על קיומיה ואשתכך, וכתיב (יהושע י, ג) 'וידום השמש וירח עמוד'. קוב"ה גוזר גזר דין, אוף הכי משה גזיר גזר דין ואתקיימו. ותו דקוב"ה גוזר גזרין, וצדיקא דישראל מבטלין לון, דכתיב (שמואל ב כג, ג) 'צדיק מושל יראת אלהים'. ו. עיין זוה"ק ח"ג רנ: 'אתקריאת פיקודא קדמאה 'אנוכי' מסטרא דכתר וכו', 'אנוכי' ביה כ' כתר, וביה איין'. וע"ע פרי עץ חיים שער השבת פכ"ג:

ע"ב מ"ש 'ואל יחר אפך בעבדך' שהרי דיבר אתו רק ע"ב 'כי כמוך בפרעה'

יהודה רצה
שדבריו יכנסו
בלב יוסף אך
כשיש
מתורגמן
ביניהם אין
הדבור עושה
רושם כ"כ

וַיְנַרְאָה לַעֲנִיּוֹת דַּעֲתִי, דְּכֹנֶנֶת יְהוּדָה הִיא
עַל זֶה הַדֶּרֶךְ, דִּיהוּדָה רָצָה
לְהִתְעוֹרֵר בְּיוֹסֵף מִדַּת רַחֲמָנוּת, בְּכַדִּי
שֶׁבַעֲבוּר זֶה לָבָבוּ יָבִין וַיִּשְׁמַע לְדַבְּרֵיו
בְּהִתְחַנְּנוּ אֵלָיו, אָכֵן הִרְגִּישׁ כִּי יָבֵא לָזֶה
עַל דֶּרֶךְ שֶׁאִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל י"א 'דְּבָרִים
הַיּוֹצֵאִין מִן הַלֵּב נִכְנָסִים אֶל הַלֵּב', וְכֵה
הִיא דַּעֲתוֹ בְּהִתְקַרְבוֹ לְדַבֵּר. אָכֵן אֵין
בְּמִשְׁמַעוֹת דְּבָרֵיהֶם כִּי אִם בְּזֶה הָאִפֶּן,
כְּאֶשֶׁר יְדַבֵּר עִם חֲבֵרוֹ מִפֶּה אֶל פֶּה,
אִז יִקַּח חֲבֵרוֹ מִתֶּקַּח דְּבָרָיו, אִז נִפְרִין
דְּבָרֵי אִמְתָּה. אָכֵל כְּאֶשֶׁר הִדְבֵּר יוֹצֵא עַל
יְדֵי מִתְרַגְּמָן, אִז אֵין הַדְּבּוּר עוֹשֶׂה רֶשֶׁם
כָּל כֶּף, וְזֶה בְּרוּר לְמַבִּינֵי דַּעֲת. וְלִצַּד
זֶה הִיא הַמְּנִיעָה בְּדַבֵּר 'כִּי הַמְּלִיץ
בִּינָתָם' (בראשית מב, כג), שֶׁהִיא מְדַבֵּר
עַל יְדֵי מִתְרַגְּמָן י"ב:

יהודה ביקש
מיוסף שידבר
עמו בלי
מתורגמן ולא
יתרעם על זה
כי בודאי הוא
מוכיר שבעים
לשון כדרך
המלכים

וַיִּלָּזֶה שְׂאֵל יְהוּדָה לְבַקֵּשׁ מֵאֵת יוֹסֵף
שִׁידַבֵּר רַק הוּא לְבָדוֹ אֶתוֹ מִבְּלִי
מִתְרַגְּמָן. וּבִאֲמַת שֶׁאֵין זֶה הַדֶּרֶךְ אֶרֶץ
לוֹמֵר לְמַלְךְ דְּבָר בְּלִשׁוֹנוֹ, כִּי אֶפְשָׁר אֵינוֹ
יודֵעַ הַמְּלָךְ בְּלִשׁוֹנוֹ. גָּלַל כֵּן עֲנָה יְהוּדָה
וְאָמַר 'יְדַבֵּר נָא עִבְדְּךָ דְּבָר בְּאֶזְנֵי אֲדֹנָי'
וַיְהִי דְּבָרִים הַיּוֹצֵאִין מִפֶּה לְאֶזֶן בְּלִי
מִתְרַגְּמָן, וְעַל זֶה בָּא בְּמַעֲנֶה לִשְׁוֹנוֹ אִף

שֶׁאֵינוֹ מִן הַכְּבוֹד לוֹמֵר כֶּף, וְלָזֶה אָמַר
'וְאֵל יַחַר אַפֶּךָ בְּעַבְדְּךָ' עַל דְּבָר הַלֵּז, כִּי
אֵין בְּזֶה שׁוֹם תַּרְעֻמַּת עָלֵי, כִּי דְבָר בְּרוּר
הוּא אֶצְלֵי שֶׁאֲתָה מְכִיר בְּשָׁבָעִים לְשׁוֹן.
כִּי כֵן דֶּרֶךְ הַמְּלָכִים הִרְאִשׁוּנִים שֶׁהִיוּ
מְכִירִים בְּשָׁבָעִים לְשׁוֹן. וּלְפִי זֶה אָמַר 'כִּי
כְמוֹךָ כְּפָרְעָה', פְּרוּשׁ שֶׁאֲתָה גַם כֵּן מְלָךְ
כְּמוֹ פָּרְעָה וְאֲתָה יוֹדֵעַ ע' לְשׁוֹן, וּלְפִי זֶה
בְּיֻדָּאִי אֲתָה מְכִיר בְּלִשׁוֹנֵנוּ. וְכֵן אֵיתָא
בְּגִמְרָא (סוטה לו: י"ב) 'בָּא [גְּבִרְיָאֵל] וְלִמְדוּ
ע' לְשׁוֹן'. וְאִף שֶׁפָּרְעָה לֹא יָדַע בְּלִשׁוֹן
הַקֹּדֶשׁ גַּם כֵּן, הִיא נִבְזָה בַּעֲבוּר זֶה, כִּי
מִדַּת הַמְּלָךְ לְהַכִּיר בְּכָל לְשׁוֹן. וּמִתְרַץ
קִשְׁיוֹת שֶׁהִקְשׁוּ כַּנ"ל. וְקַל לְהַבִּין:

וַהֲנִיָּה עֵינֵיכֶם רְאוּת וְעֵינֵי אַחֵי בְּנֵימִין
כִּי פִי הַמְּדַבֵּר אֲלֵיכֶם. דִּהְנֶה
מוֹרִי וְרַבִּי הַצַּדִּיק מוֹרְנוּ דֵּב בַּעַר אָמַר,
שְׁכֻמוּ שְׂיֵשׁ אֹר וְחֻשֶּׁף בְּעוֹלָם כֶּף יֵשׁ
בְּשִׁכְלֵי הָאָדָם אֹר וְחֻשֶּׁף. עַד כָּאֵן
דְּבָרָיו. אִף כְּשִׁשׁוּמָעִים דְּבוּרִים יוֹצֵא
מִפִּי צַדִּיק, נִנְדָּכָף הַשִּׁכְלֵי וְיֵאִירוּ עֵינֵים.
וְזֶהוּ 'כִּי עֵינֵיכֶם הִרְאוּת וְעֵינֵי אַחֵי
בְּנֵימִין' שֶׁעֵינֵיכֶם מְאִירוֹת וְנִנְדָּכָף הַשִּׁכְלֵי
שְׁלָכֶם, מַחֲמַת 'כִּי פִי הַמְּדַבֵּר אֲלֵיכֶם',

יש בשכל
האדם אור
וחושך אך
כששומע
דיבורים מפי
צדיק נודכך
השכל ומאירים
העינים

◆ ציונים ומקורות ◆

מלכות אני רואה בו. אמרו לו א"כ יהא יודע
בשבעים לשון. בא גבריאלי ולימדו שבעים לשון.
לא הוה קגמר, הוסיף לו אות אחת משמו של
הקדוש ברוך הוא ולמד, שנאמר (תהלים פא, ו)
'עדות ביהוסף שמו בצאתו על ארץ מצרים שפת
לא ידעתי אשמע'. ולמחר כל לישנא דאישתעי
פרעה בהדיה אהדר ליה, אישתעי איהו בלשון
הקדוש לא הוה קא ידע מאי הוה אמר, א"ל
אגמרי, אגמריה ולא גמר. אמר ליה אישתבע לי
דלא מגלית, אישתבע לו.

יא. ספר הישר שער יג: 'ובאשר ילמד לזולתו או
ייסר לתלמידיו, אל ישבח לייסר נפשו עמו
וללמדה, כי לא נכון לאדם לייסר לזולתו במה
שאינו עושה, וללמד מה שאינו מאמין בו. כי כל
דבר שיצא מן הלב יכנס בלב, וכל אשר לא יצא
כי אם מן הפה לא יעבור האוזן'. יב. תרגום
אונקלוס שם. יג. 'בשעה שאמר לו פרעה ליוסף
'ובלעדיך לא ירים איש את ידו' וגו' (בראשית מא,
מד), אמרו איצטגניני פרעה עבד שלקחו רבו
בעשרים כסף תמשיליהו עלינו. אמר להן גונוי

ספר
זאת
זכרון

פרשת ויגש

לְפָרֶשֶׁת וַיִּגַּשׁ. גַּם עַל פֶּסוּק פְּרִשֶׁת וַיַּחֲיוּ יְהוּדָה אֶתֶּה יוֹדוּךְ אַחִיד כּו'.

(בראשית מט, ח) א. דְּהִנֵּה כְּתִיב (משלי כח, יג) 'וּמִוֹדָה וְעֵזֶב יִרְחֹם', כִּי כְּשֶׁאָדָם מִתְוֹדֶה וּמִוֹדָה לְהַבּוֹרָא בְּרוּךְ הוּא הָאֻמָּת שֶׁהוּא חוּטֵא וְשָׂרְאוֹי לְהִיּוֹת עוֹבֵד הַבּוֹרָא בְּרוּךְ הוּא כְּרֵאוֹי וְנִכּוֹן וּבִלְבָּ שְׁלֹם, שְׁחוּשֵׁב בְּעַמֶּק לְבוֹ כֵּן, זֶה הוּא רִצּוֹן הַבּוֹרָא בְּרוּךְ הוּא, כִּי הוּא אוֹהֵב אֻמָּת. הֵגֶם שֶׁהָאָדָם חוּטֵא, זֶה בְּשִׁבִּיל שֶׁהוּא אָדָם וַיֵּצֵר לְבוֹ 'רַע מִנְּעֻרָיו' (בראשית ח, כא)², וְכִמּוֹ שֶׁכְּתוּב (קהלת ז, כ) 'כִּי אָדָם אֵין צָדִיק בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה טוֹב וְלֹא יִחָטֵא', רַק שִׁידַע חֲסִירוֹנוּ וַיְבוֹשׁ מִפְּנֵי הַבּוֹרָא וַיִּתְוֹדֶה וַיִּבְקֶשׁ מַחֲלָה: וְזֶה 'כָּל הָעוֹבֵר עֲבָרָה וּמִתְפַּיֵּשׁ מִמֶּנָּה מוֹחֲלִין לוֹ' (ברכות יב:), וְכֵן נִמְי גֹּרֵם שֶׁשׁוֹנְאִיו מוֹדִים לוֹ הָאֻמָּת, כִּי כּוֹפִין אוֹתָם לָזֶה, כִּמּוֹ שֶׁאֵיתָא (משלי טו, ז) 'בְּרִצּוֹת ה' כּו' גַּם אוֹיְבָיו יִשְׁלֹם אֹתוֹ'.

אף החוטא אם הוא מתודה על ומודה על האמת וזו רצון הבורא ב"ה

וְזֶה יֵשׁ לְפָרֶשׁ 'וּמִוֹדָה וְעֵזֶב יִרְחֹם', יֵשׁ לוֹמַר נִמְי לְשׁוֹן 'אַרְחֻמָּךְ ה' חֲזָקִי' (תהלים יח, ב)¹. וְזֶה 'יְהוּדָא אֶתֶּה', אֶתֶּה הוֹדִיתִי, 'יּוֹדוּךְ אַחִיד', קָאִי עַל מִי שֶׁמִּתְוֹדֶה, שִׁידוֹ לוֹ אֲחִיו שֶׁהֵיוּ שׁוֹנְאִים לוֹ עַד הֵנָּה. אוֹ יֵשׁ לְפָרֶשׁ 'אַחִיד', שְׁנַעֲשִׂים אֲחִים לוֹ, לְשׁוֹן גְּרָכָה. וַיִּדְּךָ בְּעָרֶף אֵיבִיךָ הֵם שֶׁל הָאֻמּוֹת:

וְזֶה וַיִּגַּשׁ אֶלָּיו יְהוּדָה' (בראשית מד, יח), מִי שֶׁמִּתְוֹדֶה יָכוֹל לְגַשׁ אֶל הַבּוֹרָא בְּרוּךְ הוּא כִּי 'מִקּוֹם שֶׁבַעֲלִי תְּשׁוּבָה עוֹמְדִים' כּו' (ברכות לז:):

הבעל תשובה שמתודה יכול לגשת אל הבורא ב"ה

פְּרִשְׁנוּ עַל פֶּסוּק אֵל תִּירָא מִפְּחַד פְּתָאָם כּו'. (משלי ג, כה)¹. דְּהִנֵּה בְּזִהְרִי כָּל דְּבַר קִדְשָׁהּ בָּא בְּהִירָגָה. הֵגֶם כִּי עֲבָדוֹת הַשָּׁם צְרִיךְ לְהִיּוֹת בְּרֵאשׁוֹנָה שְׁלֹא כְּדֶרֶךְ הַטָּבַע יִכְעַר בְּלָבוֹ אֶהְבֵּת הַבּוֹרָא בְּרוּךְ הוּא וַיִּרְאָתוֹ. כִּי כֵן דְּרָךְ

בתחילת העבודה עתן הבורא אהבה ויראה שלא בהדרגה, ואח"כ צריך להיות בהדרגה

המתבייש מחטאיו מוחלים לו וכופים את שונאיו להשלים אתו

◆ ציונים ומקורות ◆

איומה כנגדגלות' (שה"ש ו, י), האי קרא אוקמוה ואתמר, אבל 'מי זאת הנשקפה' אלין אינון ישראל, בזימנא דקב"ה יוקים לון ויפיק מן גלותא, כדין יפתח לון פתחא דנהורא דקיק זעיר, ולבתר פתחא אחרינא דאיהו רב מיניה, עד דקב"ה יפתח לון תרעין עילאין פתיחן לארבע רוחי עלמא. וכן כל מזה דעביד קוב"ה לישראל ולצדיקייא די בהו, הכי כולוה, ולאז בזימנא חדא. לבר נש דאתיהיב בחשוכא, ודירוריה הוה בחשוכא תדיר, כד יבעון לאנהרא ליה, בעיין לאפתחא ליה נהורא זעירתא כעינא דמחטא, ולבתר רב מניה, וכדין בכל זימנא, עד דינהרין

א. 'יהודה אתה יודוך אחיך ירך בעורף אויביך ישתחו לך בני אביך'. ב. 'כי יצר לב האדם רע מנעוריו'. ג. עיין ברש"י שם: "ארחמך", אאהבך, כדמתרגם 'ואהבת לרעך' (ויקרא יט, יח) 'ותרחם'. ד. עיין בתרגום אונקלוס: 'יהודה את אודיתא ולא בהיתתא'. ה. 'דאמר רבי אבהו מקום שבעלי תשובה עומדין צדיקים גמורים אינם עומדין, שנאמר (ישעיה נג, יט) 'שלום שלום לרחוק ולקרוב' לרחוק ברישא והדר לקרוב'. ו. 'אל תירא מפחד פתאום ומשואת רשעים כי תבוא'. ז. ח"א קע. 'רבי יהודה פתח ואמר, 'מי זאת הנשקפה כמו שחר יפה כלבנה ברה כחמה

הָאֱמֶת, שְׁאֵחֶר כֶּן מִתְנַהֵג הָאָדָם בְּעִבְדוּת
הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ גַּם כֵּן בְּהִדְרָגָה", כִּי אִם
הַתְחַלָּה שְׁהִיא קִשְׁה" נֹתֵן הַבּוֹרָא בְּרוּךְ
הוּא כֵּן אֶהְבְּתוּ וְיִרְאֶתוּ לַהֲיוֹת הַתְחַלָּה
שְׁלֹא בְּהִדְרָגָה כְּדִי לְהִתְגַּבֵּר עַל יִצְרוֹ קֹדֶם
בְּכַח גְּדוּל וּבְמִרְיוֹת לֵב עַל עֲוֹנוֹתָיו. הִוֵּק
וְתִמְצָא שְׁהוּא כֵּן אֶצֶל כְּמָה צְדִיקִים
שְׁהִיו בְּעֲלֵי תְשׁוּבוֹת, כִּי אִם כְּנִתְנָם
בְּטוֹבָה וּבְחֶסֶד אֶל הַגְּדוּל עַל הָאָדָם, כִּי
אִם לְפַעֲמִים בָּא שְׁלֹא כְּדֶרֶךְ הַטֵּבַע עַל
יְדֵי זְכוּת כְּמוֹ בְּיוֹסֵף הַצִּדִּיק וּבְמִרְדְּכָי:

וְזֶה מִפְּרֵשׁ הַזֶּהר (ח"א שם) עַל פֶּסוּק
(ש"ה"ש ו, י) 'מִי זֹאת הַנִּשְׁקָפָה כְּמוֹ
שְׁחֵר כּו', בְּתַחֲלָה כְּאוֹר הַשֶּׁחֶר שְׁהוּא

לישראל באים
המוכות
בהדרגה,
ולאומות בא
הכל בבת אחת

אֶפֶל מְאוּר הַלְכְּנָה, וְאַחֵר כֶּן 'יָפָה
כְּלִכְנָה', אַחֵר כֶּן 'כְּרָה כְּחִמָּה', אַחֵר כֶּן
יֹתֵר כּו', מָה שְׁאִין כֵּן בְּאֲמוֹת, יַעֲזֵן בְּזֶהר
אִינִי יוֹדֵעַ עֲתָה מְקוֹמוֹ":

וּבְאֲמוֹת 'ה' כְּגִבּוֹר יִצָּא' (ישעיה מב,
יג), וְלֹא גִבּוֹר, אַחֵר כֶּן
'יִרְיֵעַ אֵף יִצְרִיחַ עַל אֵיבָיו יִתְגַּבֵּר' בָּא
לְהֵם הַפְּרָעָנוּת בְּהִדְרָגָה וְתִהְיֶה לָּהּ
קִיּוֹם. וְזֶה אוֹמֵר 'אֶל תִּירָא מִפְּחָד
פְּתָאִם', כִּי מָה שְׁהוּא שְׁלֹא בְּהִדְרָגָה, לֹא
תִהְיֶה [לָּהּ] קִיּוֹם:

פְּסוּק אֵל זֶעַם בְּכָל יוֹם (תהלים ז, יב).
כִּי 'אֵל' הוּא 'חֶסֶד' יי, וְכֵן לְשׁוֹן

הפורענות
לאומות בא
בהדרגה כדי
שתהיה לה
קיום

ערך חסד ה'
כדי שיהיה
אדם חזק

◆ ציונים ומקורות ◆

מבין בחכמתו בישוב הדעת כראוי, כ"א
במהירות מבין בחכמתו ומתנהג במידות
תרומיות למעלה מכח אנושי וישוב הדעת וכו',
ואם אדם מתנהג א"ע כנ"ל ואח"כ מבין שאין כן
רצון אל, מתיישב בדעתו ומתקן מידותיו בישוב
דעתו, שגם רצונו לתקן מעשיו ולעשות רצון אל
מלביש רצונו בישוב דעתו והצנע לכת וכו', וזה
הוא אחר שהתנהג קודם שלא כדרך הטבע וכו',
הגם שאח"כ אינו מתנהג כן, מועיל לו שאח"כ
עובד באמת, משא"כ אם בתחילה אינו בוער
בלבו כלל אהבת הבורא ב"ה כלל, ותכף אין
חפצו כ"א בישוב הדעת, נראה שאין זה עיקר
הגמור, דוק ותשכח'. ט. ראה מכילתא מסכת
בחדש פ"ב, רש"י שמות יט, ה. י. 'מי זאת
הנשקפה כמו שחר יפה כלבנה ברה כחמה
איומה כנגדלות'. יא. עיין זוה"ק ח"א שם.
יב. 'ה' כגיבור יצא כאיש מלחמות יעיר קנאה
יריע אף יצריח על אויביו יתגבר'. יג. עיין זוה"ק
ח"ג ל: 'כל יומא ויומא שריא דינא בעלמא, הדא
הוא דכתיב 'ואל זועם בכל יום', השתא אית
למימר, הא תנינן ואתערורי חברייא, אל בכל אתר
חסד הוא, כמה דאת אמר (דברים י, יז) 'האל
הגדול, ודא נהירו דחכמה עילאה, ואת אמרת
'ואל זועם בכל יום', שביק קרא כל אילין שמדן

ליה כל נהורא כדקא יאות. כך איננו ישראל,
כמה דאת אמר (שמות כג, ל) 'מעט מעט אגרשנו
מפניך עד אשר תפרה' וגו'. וכן למאן דאתי
אסוותא, לאו איהו בשעתא חדא, אלא זעיר עד
דיתתקף. אבל לעשיו לאו הכי, אלא בזימנא
חדא נהיר ליה, ואתאביד מניה זעיר זעיר, עד
דיתתקפון ישראל וישיצון ליה מכולא, מעלמא
דין ומעלמא דאתי, ובגין דנהיר בשעתא חדא,
הוה ליה שציאו מכולא. אבל ישראל נהורא
דלהון זעיר זעיר, עד דיתתקפון וינהיר לון קוב"ה
לעלמין, וכולא שאלו לון ואמרי 'מי זאת
הנשקפה כמו שחר' איהו קדרותא דצפרא, ודא
איהו נהורא דיקי, ולבתר 'יפה כלבנה' בגין
דסיהרא נהורא דילה נהיר יתיר משחר, ולבתר
'ברה כחמה' בגין דנהוריה תקיף ונהיר יתיר
מסיהרא, ולבתר 'איומה כנגדלות' תקיפא
בנהורא תקיף כדקא יאות'. ח. עיין להלן פר'
עקב (ב) ד"ה ונראה לתרץ: 'דהנה האדם הרוצה
לשוב בתשובה שלימה לפניו ית' אשר נדבה
רוחו אותו לזה, מקודם ראוי יבוא אליו התבערה
להיות בוער בלבו כאש להבה אהבתו ויראתו
ית' וכו', ורוצה להתנהג כראוי מאוד בכל
התאמצות שלא כדרך הטבע כלל, וברצונו
הגדול כ"כ להטיב ולתקן מעשיו ומידותיו אינו

תִּקַּף כָּמוֹ 'אֵילֵי הָאֶרֶץ' (מלכים ב כד, טו) יי
וַיֵּשׁ לְאֵל יְדִי' (בראשית לא, כט) וְזֶה כִּי
צָרֶיךָ חֹסֵד לְהִיּוֹת הָאָדָם חֶזֶק:
וַיֵּשׁ לְפָרֵשׁ 'אֵל זַעַם', הַבּוֹרָא כּוֹעֵס עִם
הַצַּדִּיק עַל מִי שְׁרוּצָה, כִּי עַל מִי
שְׂכּוֹעֵס הַצַּדִּיק וְרוּצָה לְהַפִּיל דִּין עָלָיו
מִתְקַיֵּם, כִּי הוּא מִהַבּוֹרָא בְּרוּךְ הוּא,
כָּמוֹ שֶׁכְּתוּב 'אֵל זַעַם בְּכָל יוֹם' הוּא
הַצַּדִּיק שֶׁהוּא הַכֹּל יוֹם וְלֹא לִילָה^{טו}, כִּי
עוֹסֵק בַּתּוֹרָה תָּמִיד הַנִּקְרָאת אור^י

הקב"ה נוסכים
וכועס על מי
שהצדיק כועס
עליו

וּכְתִיב (בראשית א, ה) וַיִּקְרָא אֱלֹקִים
לְאוֹר יוֹם', כִּי גַם בַּשָּׁנָה עוֹבְדִים אֶת
הַבּוֹרָא בְּרוּךְ הוּא מִי שֵׁישׁ לוֹ דְּבָקוֹת
בַּתּוֹרָה ה', כִּי פְּנִיתוֹ לְהִיּוֹת לוֹ כַּחַ
לְעִבּוּדַת הַבּוֹרָא בְּרוּךְ הוּא, וְכֵן אֹמֵר
קֹדֶם הַשָּׁנָה בְּפֶה מְלֹא, וְכֵן כָּל פְּיוּצָא
בְּזֶה פְּדֹאִיתָא בְּשִׁלְחוֹן עֲרוּךְ אֶרְחַ חַיִּים
סִימָן רל"א^ט, נִמְצָא הוּא תָּמִיד מְקִיָּם
הַתּוֹרָה שֶׁהִיא נִקְרָאת יוֹם כָּנ"ל, וְזֶה
'בְּכָל יוֹם':

הצדיק עובד
את ה' תמיד גם
בשניתו כיוון
שהכל לש"ש

◆ ציונים ומקורות ◆

חיים תוכחות מוסר'. וראה תענית ז: 'ואין אור
אלא תורה שנאמר 'כי נר מצוה ותורה אור'.
יח. 'וכן בכל מה שיהנה בעולם הזה, לא יכין
להנאתו, אלא לעבודת הבורא יתברך, כדכתיב
(משלי ג, ו) 'בכל דרכיך דעהו' ואמרו חכמים
(אבות פ"ב מ"ב) 'כל מעשיך יהיו לשם שמים',
שאפילו דברים של רשות, כגון האכילה
והשתיה וההליכה והשיבה והקימה והתשמיש
והשיחה וכל צרכי גופך, יהיו כולם לעבודת
בוראך או לדבר הגורם עבודתו וכו'.

ואחיד בהאי, אי הכי לא קיימין מילי'. יד. ע"ש
במצודת ציון: "אילי, הם השרים הגדולים
והחזקים, כי הוא ענין חזק רב, כמו 'יש לאל
ידי'. טו. ע"ש ברש"י: "יש לאל ידי, יש כח
וחיל בידי לעשות עמכם רע. וכל אל שהוא
לשון קודש על שם עוזו ורוב אונים הוא'.
טז. עיין תיקון^ז סז: וע"ע בר"ר ג, ח: 'ויקרא
אלהים לאור יום' אלו מעשיהן של צדיקים,
'ולחושך קרא לילה' אלו מעשיהן של רשעים'.
יז. משלי ו, כג: 'כי נר מצוה ותורה אור ודרך

ספר
זכרון
זאת

פְּרִשְׁת ויגֹשׁ

המוצא בעצמו
חסרונות
ומתודה יכול
להשיג יותר
חכמה

פְּתִיב (משלי ח, יב) **אֲנִי חֲכָמָה שְׁכֵנֹתִי עֲרָמָה**. וְהִנֵּה אֵיתָא (ברכות יז). 'הוּא עָרוֹם בִּירְאָה'. דִּהְנֵה מִי שְׁמִפְשֵׁשׁ בְּמַעֲשָׂיו וּמוֹצֵא לוֹ חֲסִירוֹנוֹת וּמִתְּוֹדָה לִפְנֵי הַבּוֹרָא בְּרוּךְ הוּא וְהוּא מְכִיר שְׁפָלוּת, יָכוֹל לְהַשִּׁיג יוֹתֵר חֲכָמָה, כִּי 'הַחֲכָמָה מֵאִין תִּמְצָא' (איוב כח, יב), וְגַם נִמְשָׁלָה לַמִּים שֶׁהוֹלֵךְ לַמָּקוֹם נִמְוָד², וְזֶה 'הוּא עָרוֹם בִּירְאָה' לְשׁוֹן עֲרוֹמִים, שְׁמִכִּיר חֲסִירוֹנוֹ וּמוֹצֵא חֲסִירוֹנוֹ בְּמַצוֹת שֶׁהוּא עוֹשֶׂה, שְׁמִשְׁגִּי הָאִיף רְאוּי לַעֲבֹד לַמֶּלֶךְ הַכְּבוֹד וְהוּא עָרוֹם בְּעֵינָיו, וְזֶה 'עָרוֹם בִּירְאָה', כִּי מִשְׁגִּי עַל יְדֵי זֶה חֲכָמָה וּכְתִיב (איוב כח, כח) 'הֵן יֵרָאֵת ה' הִיא חֲכָמָה', וְזֶה 'אֲנִי חֲכָמָה שְׁכֵנֹתִי עֲרָמָה' לְשׁוֹן עָרוֹם כִּנָּל:

וְזֶה ויגֹשׁ אֵלָיו 'הוֹדָה' (בראשית מד, יח)³, לְשׁוֹן הוֹדָה, מִתְּוֹדָה עֲוֹנוֹתָיו לַה' יִתְבָּרַךְ, הוּא נִגַּשׁ אֶל ה' לַעֲוֹלָם הַנִּסְתָּר, עַל כֵּן כְּתִיב בְּנִסְתָּר 'אֵלָיו', וַיֵּאמֶר בִּי

המתודה לה'
ניגש לעולם
הנסתר וה' עמו
יכול לפעול
להסיר חרון אף
ושתגלה חסד
ה'

אֲדַנִּי שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עִמּוֹ, וְגַם 'יִדְבֹּר נָא עִבְדְּךָ דְּבָר' פְּרוּשׁ דְּבוּר קָל, לְהִיּוֹת 'בְּאֲזֵנֵי אֲדַנִּי', וְגַם 'וְאֵל יִחַר אַפְּךָ בְּעִבְדְּךָ' לְהִיּוֹת הַדְּבָר תְּלוּי בְּעִבְדְּךָ שְׁלֵא יִחַר אַפְּךָ, שִׁיְהִיָּה יָכוֹל עִבְדְּךָ לַפְּעַל בְּחִפְצוֹ כֵּן שְׁלֵא יִחַר אַפְּךָ, 'כִּי כְמוֹךָ כְּפָרְעָה' לְשׁוֹן 'פְּרוּעָה הוּא כִּי פָרְעָה אֶהְרֶן' (שמות לב, כה)⁴, פְּרוּשׁ שִׁישְׁיָגוֹ וַיְהִי גַם בְּהַנְגִּלָה כְּהַנְסָתָר, שְׁחַפֵּץ חֶסֶד הוּא, וְכִמּוֹ שְׁכָתוּב (מלכים א כב, ד) 'כְּמוֹנִי כְמוֹךָ כו':

וְהִנֵּה הַהוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ זֶה לִפְשֵׁשׁ בְּמַעֲשָׂיו, ה' עוֹזֵר לוֹ לְהַשִּׁיג עֲבֵרוֹת שְׂאָדָם דֵּשׁ בְּעֵקְבָיו וְעֵבֶר וְשָׁנָה וְנַעֲשֶׂה לוֹ כְּהִתְרָה⁵, אֵף עַל פִּי כֵּן עוֹזֵר הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמַצָּא אוֹתָם בְּסִפְרִים אוֹ לְשִׁמְעַם מִפִּי חֲכָמִים, וְזֶה יֵשׁ לְפָרֵשׁ 'אֶשָּׂא עֵינֵי אֵל הַהָרִים' (תהלים קכא, א) הֵם עֲבֵרוֹת, כְּמוֹ צְדִיקִים נִדְמָה לָהֶם כְּהַר (סוכה נב), 'מֵאִין יָבֵא עֲזָרִי, וּמִפָּרֵשׁ 'עֲזָרִי מֵעַם ה' כו', אֵל יִתֵּן לְמוֹט רְגֵלְךָ לְשׁוֹן רְגִילוֹת, שְׂאָדָם דֵּשׁ

המפושפש
במעשיו עוֹזֵר
לו הסי'ת
להשיג גם
העבירות
שאדם דש
בעקביו ומה
שנעשה לו
כהותר

◆ ציונים ומקורות ◆

רש"י שם: 'פרוע' מגולה, נתגלה שמצו וקלנו, כמו 'ופרע את ראש האשה' (במדבר יח). ה. ראה יומא פו: 'כיון שעבר אדם עבירה ושנה בה וכו' נעשית לו כהיתר'. ו. 'שיר למעלות' אשא עיני אל ההרים מאין יבוא עזרי. עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ. אל יתן למוט רגלך אל ינום שומרך. הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל'. ז. 'לעתידי לבוא מביאו הקב"ה ליצר הרע ושוחטו בפני הצדיקים ובפני הרשעים, צדיקים נדמה להם כהר גבוה, ורשעים נדמה להם כחוט השערה' וכו'.

א. עיין זוה"ק ח"ג רלט. 'מאן י"ש חכמה מאין וכו', ובגינה אתמר (משלי ח, כא) 'להנחיל אוהבי יש'. וע"ע זאת זכרון פר' חיי שרה ד"ה והנה כתיב: 'החכמה מאין תמצא' וזה 'יש מאין', וכן מי שהוא 'אין' משיג חכמה עליונה. וע"ע נועם אלימלך פר' בא ד"ה והנה הצדיק. ב. עיין תענית ז. 'מה מים מניחין מקום גבוה והולכין למקום נמוך, אף דברי תורה אין מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה'. ג. 'ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני ידבר נא עבדך דבר באוזני אדוני ואל יחר אפך בעבדך כי כמוך כפרעה'. ד. ראה

בַּעֲקֵבֵי וְרָגִיל בָּהֶם, 'לֹא יִתֵּן לְמוֹט' פָּרוּשׁ לְהִיּוֹת לְהֶאָדָם שְׂאִינָם עֲבֹרוֹת, וְהוּא שֶׁקֶר וְשֶׁקֶר אֵין לוֹ רָגִלִים^ט, וְזֶה 'לְמוֹט' לְהִתְמוּטֵט, שְׁלֹא לְהִיּוֹת רָגִלִים וְיִתְמוּטֵט חֲלִילָה, וְזֶה 'אֵל יִתֵּן לְמוֹט':

וְלֹא עַל יְדֵי יִסְרוּן, וְזֶה 'אֵל יָנוּם שְׁמֶרְךָ', דִּהְיֶה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הוּא טוֹב וְלַעֲלוֹם חֲסִדוֹ, עַל כֵּן נִקְרָא הַצֶּעֶר חֲלִילָה לְהִסְתֵּר פָּנִים חֲלִילָה וְעֶבֶד גְּרָמִיָּה כְּמֵאן דְּדַמִּיךְ^ט, וְזֶה אָמַר שְׁלֹא תִהְיֶה לְךָ יִסְרוּן, וְזֶה 'אֵל יָנוּם שְׁמֶרְךָ', 'הִנֵּה לֹא יָנוּם' כֹּי' לְשׁוֹן מְזֻמָּן כְּמוֹ 'הִנֵּה הָנֵם' (ישעיה מא, כז), שֶׁתִּהְיֶה נִרְאָה כֵּן בְּהֶאָמֶת הַנִּסְתֵּר שְׁלֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל^י:

הקב"ה שומר את המכור חסדונותיו מעבירות לא ע"י יסורים כי אם ע"י גילוי טוב ה' וחסדו הנסתרים

חֹרֶשׁ בַּקּוֹצֵר וְדוֹרֵךְ עֲנָבִים בְּמוֹשֵׁף הַחֶרֶב וְהַטִּיפוֹ הַהָרִים עָסִים' כֹּי'. 'חֹרֶשׁ' זֶה יְהוּדָה, 'קוֹצֵר' זֶה יוֹסֵף כְּמוֹ 'מֹאֲלָמִים אֲלָמִים' (בראשית לו, ז) י, 'וְדוֹרֵךְ עֲנָבִים' זֶה יְהוּדָה כְּמוֹ 'כִּי דִרְכָּתִי לִי יְהוּדָה קִשְׁתִּי' (זכריה ט, יג), 'בְּמוֹשֵׁף הַחֶרֶב' זֶה יוֹסֵף שֶׁהַמִּשְׁיָף זָרַעוֹ שָׁל אָבִיו לְמַצָּרִים, וְהַטִּיפוֹ הַהָרִים עָסִים' אֵלֹו הַשְּׂבָטִים, אָמְרוּ מַלְכִּים מְדִינִים אֵלֹו עִם אֵלֹו אָנוּ מֵה אֶכְפֵּת לָנוּ. וְהוּא תְּמוּנָה, הָאִיךָ יִהְיֶה כֵּן לַעֲתִיד וְהַטִּיפוֹ הַהָרִים עָסִים אֵלֹו הַשְּׂבָטִים' כֹּי', מֵה דִּהְיֶה הָוָה. וְעוֹד, פָּעַם קָרָא אֶת יְהוּדָה 'חֹרֶשׁ' פָּעַם 'דוֹרֵךְ עֲנָבִים', וְכֵן אֶת יוֹסֵף. וְלָמָּה כּוֹפְלִי^י:

וְהִנֵּה וְדָאִי נִרְאָה שֶׁהַמְדָּרֶשׁ רוֹצֵה לְפָרֵשׁ, הֲלֹא הַתּוֹרָה גַּם לַעֲתִידִי, וְהוּא נִרְאָה רַק סְפּוֹר מַעֲבָר. עַל כֵּן פִּרֵּשׁ זֶה

בַּמְדָּרֶשׁ (בר"ר צג, ה) זֶה שֶׁכְּתוּב (עמוס ט, יג) 'הִנֵּה יָמִים בָּאִים וְנִגַּשׁ

◆ ציונים ומקורות ◆

באדרא רבא (זוה"ק ח"ג קטב): 'עינא פקחא דלא נאים ונטיר תדירא כנוני ימא, שנאמר 'הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל'. וע"ע לעיל פר' ויצא ד"ה והנה המזל: 'המזל הוא המקור החסד שורש המציאות וכו', וזה נקרא בוזהר 'עינא פקחא דלא נים ונטיר תדירא', כי שפעו וחסדו ית' מרומו ונקרא השגחה, כמו נדיב וטוב לב בכל מקום שמשגיח נותן מה שצריך, והיפוך נקרא הסתר פנים חלילה, וזה 'הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל', וכדאיתא בוזהר באדרא רבא'. יא. ויחלוס יוסף חלוס ויגד לאחיו וגו'. ויאמר אליהם שמעו נא החלוס הזה אשר חלמתי. והנה אנחנו מאלמים אלומים בתוך השדה' וגו'. יב. עיין יפה תואר בר"ר שם: 'אגדה זו תמונה מכמה צדדים וכו', מה טעם כפל תארי יהודה ויוסף בחורש וקוצר ודורך ומושך'. יג. עיין יושר דברי אמת אות לב: 'כמו שאומרים כל תלמידי הבעש"ט בשמו שכל התורה צריכה להימצא תמיד בכל זמן בדרך חכמה ושכל'.

ח. אותיות דרבי עקיבא: 'אמת יש לו רגלים ושקר אין לו רגלים, לפיכך כל אותיות של אמת יש להם רגלים ושל שקר אין להם רגלים, שכל אותיות של שקר עומדות על חודן'. וע"ע שבת קד. ט. עיין עמק המלך שער קרית ארבע פרק קכד: 'כשהאדם חוטא אינו פוגע וכו', אלא הם מסתלקים וכו', וכשמסתלקים המוחין הוא כאילו ישן כביכול, שנאמר (תהלים מד, כד) 'עורה למה תישן תוחלת ישראל', כמו הבן אדם כביכול כשהוא ישן הנשמה מסתלקת למעלה, כך המוחין שלו מסתלקין וכו', וזהו שאומר התרגום של מגילת אסתר (אסתר ג, א) 'כד חטיין בית ישראל עביד גרמיה כמאן דדמיך', וכשמקיץ משנתו כביכול, שומע תפילתן של ישראל ונצולים מן הצרה שהם בה אף בגלות המר הזה, שנאמר (שם) 'בלילה ההוא נדדה שנת המלך', ואמרו חז"ל (מגילה טו.) 'שנת מלכו של עולם'. י. עיין עמק המלך שם: 'אבל עינו של אריך דומה לדג שבמים שאין לו עפעפים ואינו ישן לעולם, וזהו שאומר

המסופר בפסוק ויגש אינו רק סיפור העבר רק קאי גם על לעתיד לבוא

שְׁכָתוֹב הִנֵּה יָמִים בָּאִים, פְּרוּשׁ יֵשׁ לְפָרֶשׁ
גַּם בְּהַפְסוֹק וַיִּגֶשׁ עַל זֶה יי. אֶף צָרִיף בְּאוֹר:
וְהִנֵּה כְּתִיב (בראשית מז, יב) וַיִּכְלֹל יוֹסֵף
אֶת אָבִיו כו"ט, וְצָרִיף לְפָרֶשׁ לְשׁוֹן
כְּלָפוֹל וְלֹא זֶן וּמִפְרָנָס וּמִשְׁבִּיר. נוֹסֵף עַל
זֶה, נִקְרָא יוֹסֵף 'כְּלָפֹל', כְּדִכְתִּיב בְּשִׁלְמָה
הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם (מלכים א ה, יא) טו וַיִּחְכֶּם
מִכָּל אָדָם כו' וּמִכְלָפֹל זֶה יוֹסֵף יי:

צדיק לפרש
לשון כלכל
שנאמר ביוסף

וְהִנֵּה כְּתִיב (תהלים כט, יא) 'ה' עָז לְעַמּוֹ
יִתֵּן ה' יִכְרֹךְ אֶת עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם',
פְּרוּשׁוֹ 'ב' שָׁלוֹם', וּכְמוֹ שְׁכָתוֹב (ישעיה כו,
ה) 'אוֹ יַחְזֹק בְּמַעֲוֵי יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם לִי
שָׁלוֹם יַעֲשֶׂה לִי'. וְהִנֵּה הַצְדִּיק נִקְרָא

הצדיק נקרא
שלום, ויש ב'
צדיקים יוסף
ובנימין

'שָׁלוֹם' יי, שְׁעוּשָׁה שָׁלוֹם בֵּין יִשְׂרָאֵל
לְאַבְיָהֶם שְׁבַשְׁמִים. וַיֵּשׁ שְׁנֵי צְדִיקִים,
יוֹסֵף נִקְרָא צְדִיק ט, וְכֵן בְּנִימִין נִקְרָא אוֹתוֹ
רְבוֹתָנוּ וַיִּלְ צְדִיק, שְׁאָמְרוּ (יומא יב).
'רְצוּעָה יוֹצֵאָה מִחֶלֶק יְהוּדָה וְנִכְנָסָת
בְּחֶלְקוֹ שֶׁל בְּנִימִין וְהִיא מְצֻטָּעַר עָלָיו
אוֹתוֹ צְדִיק לְבָלְעָה':

וּבְדִבְרֵי מִי שֶׁנִּקְרָא אוֹתוֹ צְדִיק הוּא
מְשָׁרֵשׁ בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, שְׁנִקְרָא בּוֹ
יִתְבָּרֵךְ 'צְדִיק ה' ט, וְהוּא מַעֲוֹלָם שְׁמִשְׁפִּיעַ
עַל יְדוֹ כֹּל טוֹב, וּכְמוֹ שְׁכָתוֹב (ישעיה ג, י)
'אָמְרוּ צְדִיק כִּי טוֹב', כִּי בְשִׁפְעוֹ יִתְבָּרֵךְ
טוֹעֲמִים טוֹבוֹת ט, וְעַל כֵּן יוֹסֵף הֵגֵם

מי שנקרא
צדיק הוא
מעולם שעל
ידו משפיע
הש"ת כל טוב

◆ ציונים ומקורות ◆

יהו"ה ובין אדני, והוא המטיל שלום ביניהם
ומקרב אותם לשכון ביחד בלי פירוד וקיצוץ
בעולם. וע"ע זאת זכרון פר' מטו"מ ד"ה והנה
אותו: 'והנה אותו עולם נקרא גם כן 'שלום', כי
עושה שלום בין קודשא בריך הוא לכנסת
ישראל. כמו למשל העני עושה מריבה עם
העשיר, והוא מרוחק מאוד מן העשיר, עד
שמשפיע לו נעשים אחדות אחד ויש שלום
ביניהם'. יט. יומא לה: בר"ר צה, ד וע"ע זוה"ק
ח"א נט: 'כל מאן דנטיר האי ברית דעלמא
אתקיים עליה איקרי צדיק, מנא לן, מיוסף, בגין
דנטר ליה לברית עלמא זכה דאיקרי צדיק'.
כ. ראה תהלים קמז, יז: 'צדיק ה' בכל דרכיו'
וגו'. כא. עיין שערי אורה שער ב: 'והמידה
הזאת נקראת 'צדיק' בכל התורה כולה, ולפי
שנקרא 'סוד' וכו' נקרא (משלי י, כה) 'צדיק יסוד
עולם'. וענין שנקרא 'צדיק', הוא סוד השפע
שמשפיע כל טוב וברכה וכו' כענין שנאמר
(תהלים לו, כא) 'וצדיק חונן ונותן' וכו', ודע כי
המידה הזאת נקראת בכל התורה 'טוב', וסימן
'אמרו צדיק כי טוב'. וע"ע זאת זכרון פר' מטו"מ
ד"ה והנה העולם: 'העולם שהקדוש ברוך הוא
משפיע על ידו נקרא 'טוב' כידוע, ועל כן נקרא
הצדיק 'טוב' כי הצדיק ממשיך שפע מקוב"ה
לכנסת ישראל, ובהשפע נכללים כל מיני

יד. בר"ר שם: 'ויגש אליו יהודה', 'הנה ימים
באים' וכו'. ועיין יפה תואר שם: 'אגדה זו
תמוהה מכמה צדדים, אחד דמאי נפקא לן
כשיפורט הפסוק הזה ביהודה ויוסף שניגשו זה
אל זה, דקרא כתיב בהדיא 'ויגש אליו יהודה'. ב'
דודאי 'הנה ימים באים' וגו' בברכה העתידה
קמיירי, ומה טעם רמז יהודה ויוסף שם'.
טו. ויכלכל יוסף את אביו ואת אחיו ואת כל בית
אביו לחם לפי הטף'. טז. ויחכם מכל האדם
מאיתן האזרחי והימן וכלכל ודרדע בני מחול
ויהי שמו בכל הגוים סביב'. יז. ראה במ"ר יט,
ג: 'מאיתן האזרחי' זה אברהם וכו', 'הימן' זה
משה וכו', 'ויכלכל' זה יוסף שנאמר (בראשית מז,
יב) 'ויכלכל יוסף'. יח. עיין זוה"ק ח"ג קטו:
'ונתתי שלום בארץ' (ויקרא כו, ו) הוא יסוד,
דאיהו שלמא דארעא'. וע"ע שערי אורה שער
ב: 'המידה הזאת נקראת בכל התורה כולה
'שלום', והטעם כבר הודענו, בהיות ישראל
צדיקים וטובים אזי מידת אדני במילוי
ובשלימות ובכל מיני שפע וברכה, ואם ח"ו יצאו
ישראל מחפץ השם יתברך אזי מידת רחמים
הנקראת יהו"ה מסתלקת מהיכל אדני, ואז
נשארת ריקנית ושפלה. ובהיות צדיק מתעורר
בעולם לשוב בתשובה או לתקן הקלקול, אזי
המידה הזאת הנקראת שלום, מליץ טוב בין

ספר
דברי
אמת

פרשת ויגש

יהודה בדברו
עם יוסף
התבין גם
לבקש
מזהירות
להמשיך
חסדים לבני
ורין לאוה"ע

ויגש אליו יהודה כו' (בראשית מד, יח).
פרשנו. וְהִסִּיּוֹם 'כִּי כְמוֹךָ כִּפְרָעָה'
הוא טעם על מה שרוצה שיפעל הן
לְטוֹבָה הֵן לְהַפּוֹךְ, 'כִּי כְמוֹךָ' לְמִי שְׁאֲנִי
רוצה לְהַמְשִׁיךְ שְׁלֹא 'יִחַר אַפֶּךָ' הוא
'כְּמוֹךָ', כְּמוֹ שֶׁכָּתִיב (תהלים קכב, ח) 'לְמַעַן

אחי וְרַעִי', וְלְמִי שְׁאֲנִי רוֹצֵה שְׁאֲפַעֵל דִּין
הוא 'כִּפְרָעָה'. וְהִגַּם שְׁיִהְיֶה דָּבָר זֶה
לְיוֹסֵף מִעֲנֵן הַצָּרִיךְ לוֹ, יֵשׁ לוֹמַר שְׁגַם
הִיָּה כּוֹנֵנֹתוֹ לֵה' יִתְבָּרֵךְ, כְּמוֹ שְׁשִׁמְעֵתִי
כְּמָה פְּעָמִים מְרַבִּי ו' וְאָמַרְהוּ עַל פֶּסוּק
(בראשית לב, ה) 'עַם לְבָן גִּרְתִּי וְכוּ'. וְיֵשׁ

◆ ציונים ומקורות ◆

א. 'ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני ידבר נא
עבדך דבר באוזני אדוני ואל יחר אפך בעבדך כי
כמוך כפרעה'. ב. זכרון זאת פר' ויגש ד"ה וזה
ויגש אליו יהודה לשון הודה, ד"ה וזה ויגש אליו
יהודה וקאי. ג. עיין תנחומא יתרו ה': 'זה שאמר
הכתוב (משלי כו, י) 'רעך ורע אביך אל תעזוב וגו',
'רעך' זה הקדוש ברוך הוא שקרא לישראל אחים
ורעים, שנאמר (תהלים קכב, ח) 'למען אחי ורעי'.
וע"ע זוה"ק ח"ב קכב. 'ועל דא זכו ישראל
לאתקרי אחים לקודשא בריך הוא, דכתיב 'למען
אחי ורעי' וגו'. ד. ע"ע תולדות יעקב יוסף פר'
שמות: 'יש שמתפלל בעת שמדבר עם חבירו
דברים גשמיים, כי כל סיפורים הוא על ידי
אותיות א"ב, ועד"ז נזכר בתורה וכתובים כמה
עניני סיפורים, ואומר אל ארתחששתא' וגו'
(נחמיה ב, ד-ה), והיה מתפלל אז אל הש"י. וע"ע
עשרה מאמרות מאמר אם כל חי ח"א סי' ז.
שלה"ק יומא דרך חיים תוכחת מוסר: 'האדם
בכל מה שעושה או מדבר ומחשב בלבו להשם
יתברך, זוהי מעלה גדולה. בפרק קמא דעבודה
זרה (טז): 'תנו רבנן כשנתפס רבי אליעזר למינוח,
העלוהו לגדרום לידון. אמר ליה אותו הגמון, זקן
שכמותך יעסוק בדברים בטלים הללו. אמר ליה
נאמן עלי הדיין. כסבור אותו ההגמון, עליו הוא
אומר. והוא לא אמר אלא כנגד אביו שבשמים'
כו'. וכן כשאמרה אסתר (אסתר ח, ה) 'אם על
המלך טוב ואם מצאתי חן לפניו וכשר הדבר
לפני המלך וטובה אני בעיניו יכתב להשיב' וגו'.

כל כוונת לבה היתה למלך מלכי המלכים
הקדוש ברוך הוא' וכו' עיי"ש. ה. בדפו"ר וא.
ובדברי אמת שבזאת זכרון דפו"ר: 'וכמו שפירש
רש"י ז"ל. ו. ראה נועם אלימלך פר' וישלח
ד"ה או יאמר וישלח כו' מלאכים: "כה אמר
עבדך יעקב עם לבן גרתי, פירש רש"י ז"ל 'לא
נעשיתי שר וחשוב. דבר אחר גרתי, תרי"ג מצוות
שמרתי' וכו'. ואם כן מה זה שאמר 'למצוא חן
בעיניך', וכי בשביל זה ישא זה חן בעיניו, אדרבה
יכעיסו בדבר זה שהוא מתפאר בעצמו ששמר
תרי"ג מצוות והוא כדי שייכן עשיו שאינו מיוחד
ממנו וכו'. אך הענין הוא, דהנה דרך הצדיק
בדברו עם אנשים אזי הוא מדקדק בדבריו
להשכיל שיהיו דבריו נשמעים במשמעותיהם,
אחד דברים כפשוטן לאיש המדבר עמו, שנית
הוא עיקר תוכן דבר שמכוין באותן הדיבורים
שיהיו תפילה ותחנונים לפני המקום ברוך הוא
וברוך שמו. והכוונה בזה שמסתיר דבריו של
התפילה בהדיבורים שמדבר עם האדם ואינו
מתפלל תפילתו הצורך לו בפירוש, הוא למען
המקטרג שלא יבין כוונתו בדבריו שמכניס בהם
תפילה ולא יקטרג עליו, כי אינו יודע שזה הוא
מתפלל וכו'. וזהו שאמר יעקב אל המלאכים 'כה
תאמרן' רוצה לומר באופן זה ובכוונה זאת
תאמרן כל דבריכם אשר תדברון, דהיינו
'לאדוני', רוצה לומר שיהיה כוונתכם לאדון
הכל הוא הבורא יתעלה זכרו לעד, וגם דברים
כפשוטן לעשיו שיהיה דברי ריצוי לעשיו, וזהו

הצדיק ששומר
פיו נקרא פי ה'
ונבראים
מדיבוריו
מלאכים
שמוקיימים
דבריו

לְפָרֶשׁ זֶה כְּנֶנֶת הַמִּדְרָשׁ (בר"ר צג, ג) ש'היו
דְּבָרֵי יְהוּדָא נִרְאִין לְכָל צַד':
וַיֵּשׁ לְפָרֶשׁ עוֹד, שֶׁהָיוּ דְּבָרָיו בְּדִבְקוֹתוֹ
יְתִבְרֶף, וְהָיָה מִמֶּשׁ בְּדִבְרָיו. וְכֵמו
שֶׁפִּרְשָׁנוּ עַל 'כָּל דְּבוּר שִׁיבָא מִפִּי הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא נִבְרָא מִמֶּנּוּ מְלֶאךָ' (חגיגה יד.),
לְכַאֲוָרָה מֵה חֲדוּשׁ אֲמָרוֹ בְּזָה, הֲלֵא כָּל
הָעוֹלָם הָיָה אֲפָשָׁר לְבִרְאֵת בְּמֵאמְרָא אֶחָד,
וְאִם אֵין רְצוֹנוֹ לְמֶלֶאךָ בְּדִבוּר זֶה הָאֵיף
הוּא נִגְדַּר רְצוֹנוֹ חֵס וְשָׁלוֹם. וּפִרְשָׁנוּ שֶׁקָּאִי
עַל צִדִּיק, שֶׁפִּיו הוּא לֵה, שֶׁשׁוֹמֵר עֲצֻמוֹ
מֵה שֶׁאֲפָשָׁר מִמֵּאכָלוֹת אֲסוּרוֹת וּמִלְחָטָא,
וְאִם מִזְדִּמֶּן לוֹ [אֵיזָה חֲטָא] כִּי אָדָם אֵין
צִדִּיק בְּאֶרֶץ כו"ט חוֹזֵר בְּתִשְׁבּוּכָה, זֶה
נִקְרָא 'פִּי ה'', נִבְרָא מִדְּבָרָיו מְלֶאכִים,
מִמֵּילָא דְּבָרָיו מְקִימִים, וְכֵמו שֶׁכְּתִיב

(איוב כב, כח) 'וְתִגְזֹר אֹמֶר וַיִּקֶּם לָךְ לְשׁוֹן
מִלְּאָךְ, כִּמו 'חֵד מִן קָמִיא' (דניאל ז, טז),
כִּי נִקְרָאוּ 'עוֹמְדִים'. וְזֶה 'דְּבָרֵי יְהוּדָא
הָיוּ נִרְאִין':

וְזֶה יֵשׁ לְפָרֶשׁ 'וְלֵא יִכַּל יוֹסֵף לְהִתְאַפֵּק
לְכָל הַנֶּצְצִים עָלָיו' (בראשית מה, א).
לְכַאֲוָרָה אֵין לוֹ פִּירוּשׁ, כִּי לְפִירוּשׁ רַש"י
ז"ל אֵין מְדַקְדָּק. לְפִי זֶה נִיחָא, כִּי
בְּדִבוּרָיו נִבְרָאוּ מְלֶאכִים, וְהֵם פְּעִלוּ
שֶׁהִכְרַח לְהִתְדַּעַד לָהֶם, שֶׁיִּפְעַל מִמֵּילָא
בְּדִבוּרָיו הַנִּל, וְזֶה 'לְכָל הַנֶּצְצִים עָלָיו'
הֵם מְלֶאכִים הַנִּקְרָאִים 'עוֹמְדִים' כַּנִּל:

וַיֹּאמֶר אַבְיֵנוּ שְׁבוּ שְׁבִירוֹ לָנוּ כו' (בראשית
מד, כה) ז"ל. 'שְׁבוּ' לְשׁוֹן תִּשְׁבּוּכָה,
עַל יְדֵי זֶה 'שְׁבִירו' אֶת שׁוֹנְאֵי יִשְׂרָאֵל,

המלאכים
שנבראו
מדיבורי יהודה
הכריחו את
יוסף להתגלות

ע"י תשובה
שברו את
שונאי ישראל
ויצאו מחושך
לאור ויזכו
לענינות מתוך
גדולה ושפע
ולהדבק בה'
מעין עוה"ב

◆ ציונים ומקורות ◆

י. ע"ע זכרון זאת פר' וישלח ד"ה שם ויעקב
הלך: דהנה איתא 'כל דיבור שיצא מפי הקדוש
ברוך הוא נברא ממנו מלאך', ז"ל דקאי גם
אצדיק שומר פיו ולשונו, וזה 'פי הקדוש'
שמתקדש, 'ברוך הוא' מה' יתברך, שפיו יש לו
שורש בשמותיו יתברך, כיון שהיא מתקדשת
משומאתה אין מסך מבדיל ונברא ממנה מלאך
והם פועלים דיבורו בעזרת אל יתברך.
יא. ראה רש"י דניאל שם: "קרבת על חד מן
קאמיא", קרבותי אצל אחד מן העומדים שם
לפני עתיק הימים, המלאכים נקראו 'עומדים'
שנאמר (זכריה ג, ז) 'בין העומדים האלה' מפני
שאין להם קפצים. וע"ע ירושלמי ברכות פ"א
ה"א, וזה"ק ח"ב קע. יב. לא היה יכול לסבול
שיהיו מצרים נצבים עליו ושומעין שאחיו
מתביישין בהיודעו להם'. יג. עיין גור אריה:
'וקשה לי שעדיין לא הזכיר הכתוב שהיה
מתודע אל אחיו ואמר 'ולא היה יכול יוסף
להתאפק', וכך הוי למכתב 'יהי בהתודע יוסף
לאחיו ולא יכול להתאפק' וגו'. יד. ויאמר
אבינו שובו שברו לנו מעט אוכל'.

שאמר שיאמרו 'כה אמר עבדך כו' עם לבן
גרת'י, שמילת 'גרת'י' משתמע לתרי אפי, דהיינו
שהוא דברי מליצה לפניו יתברך שמו ששומר
תרי"ג מצוות וזכות זה יעמוד לו שינצל מעשיו,
וגם דברים כפשוטן דברי ריצוי והכנעה לעשיו
שלא נעשיתי שר וחשוב, וזהו 'דבר אחר כו'
תרי"ג' כו', רוצה לומר שתכניסו ותכוונו
בדבריכם שתאמרו לעשיו 'עם לבן גרת'י' שהוא
יבין כפשוטו כנ"ל, ואתם תכוונו עוד 'דבר אחר',
דהיינו להמליץ עבורי ש'תרי"ג מצוות שמרת'י'.
ז. 'ויגש אליו יהודה'. כתיב (משלי כה, יא) 'תפוחי
זהב במשכיות כסף' תרגם עקילס הגר 'חזורין
דדהב בגו דיסקרין דכסף', 'דבר דבור על
אופניו', מה אופן זה מראה פנים מכל צד כך
היו דבריו של יהודה נראים לכל צד בשעה
שדיבר עם יוסף. ח. 'אמר רבי שמואל בר
נחמני אמר רבי יונתן, כל דיבור ודיבור שיוצא
מפי הקדוש ברוך הוא נברא ממנו מלאך אחד,
שנאמר (תהלים לג, ו) 'בדבר ה' שמים נעשו
וברוח פיו כל צבאם'. ט. קהלת ז, כ: 'כי אדם
אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא'.

'אל יחר בעיניכם' כו', כי תשיגו 'כי למחיה שלחני אלקים לפניכם':)

לְשׁוֹם לָכֶם שְׂאֲרִית בְּאֶרֶץ וְלִהְיוֹת לָכֶם לְפָלִיטָה גְדוֹלָה (בראשית מה, ז). הנה לשון כפול. וגם אינו מוכן, קדם משמע רק להיות 'שארית' ואחר כך אומר אפלו 'לפליטה גדלה', ולא היה לו לומר כי אם השני, להיות לפליטה גדולה. ונראה לי שהרב משה אלשיך ז"ל הרגיש בזה כ"א. וגם לשון 'להחיות לכם' אינו [מוכן], היה למכתוב להחיותכם:

'לנו' [לשון לינה] אתם [תלינו] מחשך לאור^ט, גם 'מעט', תזכו לענוות, לא על ידי צער או חסרון טוב, [כי אם] כמו "אתם המעט" (דברים ז, ז) ממעיטים עצמכם, נתתי גדלה [לאברהם] כו' (חולין פט. ט), וזה 'מעט', 'אכל' לשון דבקות ומיעין עולם הבא בתיים, כמו 'ויחזו ויאכלו וישתו' (שמות כד, יא):

(ועתה אל תעצבו ואל יחר בעיניכם) (בראשית מה, ה). לשון כפול. פרשנו כי איתא בשם הארי ז"ל עצבות מבטל השגה, וזה 'אל תעצבו' ממילא

עצבות מבטלת
השגה וכשלא
יעצבו ישנו
האמת

◆ ציונים ומקורות ◆

וקשה וכי שייך אכילה אצל המלאכים, אלא שזה קאי על הדבקות, דהיינו אברהם אבינו עליו השלום בקדושתו הגדולה היה מסדר לפניו השולחן הטהור בקדושה רבה ובדבקות גדול, ודבקו המלאכים ונהנו מדבקות זה של אברהם אבינו עליו השלום שהוא דבר רוחני וזה היה אכילתם, ונמצא לפי זה אכילה נקרא דבקות. יח. 'ועתה אל תעצבו ואל יחר בעיניכם כי מכרתם אותי הנה כי למחיה שלחני אלהים לפניכם'. יט. עיין הקדמת מוהרח"ו לשער ההקדמות (נדפס בתחילת עץ חיים) 'ומידת עצבות מגונה עד מאוד, ובפרט להשיג חכמה והשגה, אין לך דבר מונע השגה יותר מזה'. כ. ע"ע זכרון זאת הנהגות לזכרון ד"ה וכן פירשנו הפסוק: 'פירשנו הפסוק 'ועתה אל תעצבו ואל יחר בעיניכם' כו' בפרשת ויגש. כי הנה התיירץ מגולה לכל שהיה ממנו יתברך שימכרו אותו, ונוטל בחירתם בשביל קיום עולם, בפרט לכל העיקר יעקב ובניו ויוצאי חלציו. כי אם, אם יעצבו יהיו חלילה מבולבלים ולא ישיגו אפילו מה שנודע לכל, וזה 'ועתה אל תעצבו ואל יחר בעיניכם' ממילא 'כי למחיה' כו'. וע"ע לעיל פר' לך ד"ה והנה פירשנו על והיה. כא. 'אומרו' ולהחיות לכם לפליטה גדולה, שהוא יתור ובחינה הפכית, כי ראשונה אמר 'שארית' מורה

טו. עיין זאת זכרון פר' ויצא ד"ה עוד יש לפרש ויצא: 'כמו הלך הוא שראה חושך ואח"כ האיר היום נקרא לינה, כן בכל צרה וחרון אף נקרא לינה שיוצא מהצרה מאפילה לאורה'. טז. "לא מרובכם מכל העמים חשק ה' בכם' וגו' (דברים ז, ז), אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל, חושקני בכם שאפילו בשעה שאני משפיע לכם גדולה אתם ממעטין עצמכם לפני, נתתי גדולה לאברהם אמר לפני (בראשית יח, כז) 'ואנוכי עפר ואפר', למשה ואהרן אמר (שמות טז, ז) 'ונחנו מה', לדוד אמר (תהלים כב, ז) 'ואנוכי תולעת ולא איש'. יז. עיין שולחן של ארבע השער השני: 'צריך שתדע כי אין אכילתו של אדם אלא דמיון, אינו דבר אמיתי ולא פעולה ודאית, כי הוא דבר כוזב וענין משתנה ועובר באברים האמצעיים בסיבה אחר סיבה, אך הרעיונים הזכים בחכמה ובדבקות המחשבה באור השכל בחכמה העליונה, היא האכילה הקיימת הודאית, כענין שדרשו רז"ל (במ"ר ב, כה) 'ויחזו את האלהים ויאכלו וישתו' (שמות כד, יא) רבי יוחנן אמר אכילה ודאית, שנאמר (משלי טז, טו) 'באור פני מלך חיים'. וע"ע נועם אלימלך ליקוטי שושנה ד"ה וזהו פירוש המשנה שבועות: 'הדבקות נקרא בשם אכילה, דמצינו במלאכים אצל אברהם נאמר בהם (בראשית יח, ח) 'ויאכלו',

ספר
אוֹהֵב
יִשְׂרָאֵל

פרשת ויגש

לצלן, כי הוא מקור ושרש של כל בחינת אדנות ומלוכה בזה העולם. ויהודה הבין שיוסף רוצה להשתרר עליו ולהיות לו למושל ואדון, לזה ויגש אליו יהודה ויאמר הלא בי אדני, רצה לומר בי הוא עקר ושרש האדנות והמלוכה. או יאמר, בי רצה לומר עמי ועם בחינתי רצונך להיות אדני אדון שלי, והלא אני הוא עקר ושרש להאדנות והמלוכה לדור דורים, והבן. כן יהי רצון אמר:

או ויאמר ויגש אליו יהודה ג'. ראשי תבות גימטריא טוב, ואיהו מנין שם הקדוש אהו"ה היוצא מפסוק מראשי תבות של א'ת ה'שמים ו'את ה'ארץ (בראשית א, א), דאיהו גשפנקא דמלכא דבה חתים קדשא בריך הוא שמיא וארעא, והוא שם הדעת עליון

ויגש אליו יהודה וגו' בי אדני וגו'. יש לומר בדרך רמז, דהנה הי"ב שבטי י"ה היו בעלי רוח הקדש, ויהודה ראה והבין ברוח קדשו כי לו יאתה המלוכה ויכון פשמש פסאו עד עולם, וכמו שכתוב (בראשית מט, י) 'לא יסור שבט מיהודה, וידע והבין גם כן שהמלכות והאדנות בזה העולם נמשך מהמלוכה עלינה הקדושה, והי"ב שבטי י"ה הם פלם בבחינת מרפכה להמלוכה הקדושה, בסוד י"ב אותיות משם הקדוש אדני"י במלואו, וכמבאר למעלה, אמנם יסוד המרפכה להמלוכה הקדושה הוא שבט יהודה, ולזה לא יסור שבט מיהודה עד עולם, ומבחינת המלוכה אשר בשבטו של יהודה, נמשך ונתפשט אדנות ומלוכה לשאר באי עולם, וגם אחינת האדנות ומלוכה חיצונית רחמנא

יהודה הוא יסוד המרכבה העליונה שממנה נמשך כל בחינות המלוכה בעוה"ז

בפסוק נרמזו שם הדעת אהו"ה ושם יהו"ה

ציונים ומקורות

הי"ב גבולי אלכסון וכו', ולזה נטל י"ב אבנים להשים מראשותיו וכו', וכוונתו היתה לייחד ולקשר ולהמשיך הי"ב צירופי הוי"ה הקדושים שהם סוד חיוון פנימאין אל הי"ב אותיות משם הקדוש אדני"י במילואו דאינון בסוד החיות נושאי הכיסא, ולייחד ולקשר הכל וכו'. וי"ב אותיות אדני"י במילואו הם בסוד חיות נושאי המרכבה, והי"ב צירופי הוי"ה הם בסוד חיוון פנימאין, וצריך לייחדם ולקשרם. ג. ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדני ידבר נא עבדך דבר באוזני אדוני ואל יחר אפך בעבדך כי כמוך כפרעה. ד. עיין זוה"ק (השמטות) רנא. א'ת ה'שמים ו'את ה'ארץ ראשי תיבין אהו"ה דביה אתבריא שמיא וארעא, א"ה ביה אתבריא

א. עיין פרי עץ חיים שער הק"ש פכ"ח, וע"ע שלה"ק פר' ויצא תורה אור אות ט: ועל זה רמזו הפסוק (בראשית כח, יג), והנה ה' ניצב עליו, כי תפארת שהוא שם יהו"ה הוא מידתו של יעקב. ועל כן יצאו ממנו י"ב שבטים וכו' כמו י"ב צירופי שם הוי"ה. ב. עיין לעיל פר' וישב ד"ה ובהעיר לב י"ל: כי נודע מספרים הקדושים כי הי"ב שבטים הם מרכבה להשכינה הקדושה, ומקור מחצבתם ושוורשם הרמה הוא מי"ב צירופי הוי"ה הקדוש סוד י"ב גבולי אלכסון. וע"ע פר' ויצא ד"ה והנה יעקב אבינו ע"ה ידע: והנה יעקב אבינו ע"ה ידע ברוח הקדוש שעתיד הבורא ב"ה וב"ש הנכבד והנורא להעמיד בעולם הזה עולם העשיה י"ב שבטי י"ה. דוגמת

הקדוש שמשם יוצאים ה' חסדים וה' גבורות", וזהו 'את השמים ואת הארץ' פי 'שמים' נקראים בחינת 'חסד' ו'ארץ' נקראת בחינת 'גבורה'. וראשי תבות של ו'יגש א'ליו י'הודה ו'יאמר ב'י אדני עולה מנין שם הוי"ה הקדוש ברוך הוא וברוך שמו:

ויש להבין על מה ולמה בא הרמז כאן בראשי תבות אלו לשני שמות הקדושים הללו. ויש לומר, דהנה יהודה ראה שהוא בעת צרה והדינין שורים עליו, ורצה למתקן בשרשם, וסוד המתקת הדינים הוא על ידי דעת עליון הקדוש, וכמו שכתוב (משלי כד, ד) 'ובדעת חדרים ימלאו' ואמרו קדמונינו ז"ל כי מלת 'חדר' נוטריקון ח'סד דין ר'חמים, פי על ידי הדעת הוא המתקת הדינים:

יהודה רצה להמתק הדינים בשורשם על ידי הדעת עליון

אף על ידי מה יוכל לבוא לבחינת דעת עליון, על ידי בחינת צדיק חי עלמין, כי הצדיק מיחד ומקשר את עצמו על ידי חליות שבשדרה בסוד חי עלמין, ועולה עד הדעת ומקבל הטפי מחין, ומוליך ומביא השפע טובה וכל טיבו וחדו אל הכנסת ישראל לעילא ותתא, וזהו בסוד ו"ה, פי וא"ו הוא בחינת צדיק חי עלמין, וה' אחרונה הוא בסוד המלוכה הקדושה, והוא"ו מקבלת השפע וכל ברכאין טבין מ"ה, דאינון חכמה ובינה, תרין רעין דלא מתפרשין, ומשפיע לה' אחרונה:

בשבת מתקשרת המלכות בשני ווי"ן מידות יעקב ויוסף

וזהו סוד שבת קדש, וכמו שאנו אומרים "ביו"ן תתקטר וזינין דכנישין", והינו פי אז הצדיק עולה ומקשר את עצמו בוא"ו מדות, ומיחד את עצמו על ידי ח"י חליות שבשדרה

◆ ציונים ומקורות ◆

ועיטרא דגבורה כולל ה' גבורות הנק' אש'.
ו. עיין זוה"ק ח"א רל: ז. עיין זוה"ק ח"ב נ. קעה: ח. עיין מאור עינים פר' תולדות ד"ה ויתן לך האלהים, וע"ע להלן פר' פרה ד"ה ונודע מספרים הקדושים וד"ה אמר לפניו, ובקהלת יעקב ערך מתוק: 'מתוק כל בחינת מתיקות הוא מצד הגבורות המתוקות, על כן בחינת דעת נקרא מתוק, כי בו התחברות החסד וגבורה, ונמתקים הגבורות על ידי החסדים'.
ט. עיין מגלה עמוקות ואתחנן אופן קעה.
י. עיין זוה"ק ח"א קצג: 'צדיקא יסודא דעלמא דאיקרי חי דעלמין', וע"ע תיקו"ז נו: יא. זוה"ק ח"ג רמז: דא צדיק חי עלמין, דנגיד טיפין קדישין דאינון פירורין כזיתים ממוחא עילאה'.
ועיין עץ חיים שער שבירת הכלים פ"ג.
יב. זוה"ק ח"ב סח. ח"ג עד: רלו. יג. זוה"ק ח"ג כט. ה' בתראה, מלכות שמים אתקריאת'.
יד. זוה"ק ח"ב קכג: טו. זוה"ק ח"ג יא. טז. זמר 'אזמר בשבחין' לליל שבת.

שמיא, ו"ה ביה אתבריאת ארעא וכל מה דאית בה. וע"ע עמק המלך שער עולם התווה פ"ד: 'והשם אהוה' אמר הוזהר הוא גושפנקא דחתים ביה שמיא וארעא'. ה. עפ"י כת"י, ובדפר"ר 'הח' והג'. ועיין להלן פר' ויחי ד"ה אמנם כן: 'ובדעת הוא כלול ה' חסדים וה' גבורות, וכמו שכתבנו לעיל מזה בסוד א'ת ה'שמים ו'את ה'ארץ'. וע"ע מגלה עמוקות ואתחנן אופן עח: "אתה החילות להראות את גדלך", הוא שם של הוי"ה שהוא מצד החסדים, 'דך החזקה' מצד הגבורות אהי"ה, וזיווג שתי שמות יחד, הוא גושפנקא דביה איתבריא שמיא וארעא, בסוד א'ת ה'שמים ו'את ה'ארץ, שהוא ר"ת אה"ו וכו', כי סוד זה הוא ברזא דדעת, הוי"ה מצד החכמה, אהי"ה מצד בינה, וברזא דדעת הוא סוד אהוה". וע"ע עץ חיים שער דרושי הצלם דרוש ב: "דעת זה התחתון דז"א כולל ב' עיטרין וכו', וכל א' מהם כולל ה', ועיטרא דחסד כולל ה' חסדים הנק' מים,

בסוד ח"י עלמין, ועולה עד הדעת, ומיחד ומקשר עצמו עם ה' אחרונה סוד המלכות הקדושה מדה השביעית, והה' אחרונה עולה ומתעטרת על ראש הו"א בסוד 'אשת חיל עטרת בעלה' (משלי יב, ד), ונעשה בחינת וי"ן. וזהו 'בנוי'ן תתקטר', בוא'ו ישנו שני וי"ן, וא"ו ראשונה הוא סוד מדתו של יעקב סוד התפארת"ט, גם בסוד וא"ו מדות, והוא"ו השניה הוא המלוי, והוא בבחינת יוסף הצדיק יסוד ח"י עלמין. וזהו 'בנוי'ן תתקטר' המלכות הקדוש, וזינין דכנישין' הינו זיני'ן דכניש בגויהו כל טיבו וכל ברכאין ונהורין עלאין קדישין: והנה בשם הקדוש הוי"ה מספרו כ"ו, והמלוי של כ"ף הוא פ' ומלוי של נ"ו הוא ו', עולה המלוי מספר אלהי"ם. וזהו גם כן סוד המתקת הדינין, כי כ"ו במלואו עולה מנן הוי"ה אלהים בכללו. והנה יוסף הצדיק הוא בחינת וא"ו סוד יסוד צדיק, והנה הוא בחינת המלוכה הקדושה סוד ה' אחרונה. והגם שיהודה לא ידע צדן שהוא יוסף,

יהודה הרגיש ברוח'ק ורצה להותיק הדינים ע"י התקשרות ליוסף הצדיק

עם כל זה לרב טהרתו וקדשתו רות ה' דבר בו ורוח הקדש שורה עליו, ורצה להמתיק הדינין מעליו על ידי שם הדעת הקדוש שמספרו 'טוב' כרמוז בראשי תבות של ויגש א'ליו י'הודה, ונתיחד ונתקשר עם הצדיק וזהו גם כן סוד הגשת המנחה על המזבח לכונה זו:

ויאמר בי אדני' הינו תתיחד ותתקשר עמי, ועל ידי התקשרותו עם הצדיק היה היכלת בידו לעלות עד הדעת ולהמשיך מחכמה ובינה שהם סוד י"ה על ידי הו"א, ולהשפיע לה' אחרונה סוד שם הקדוש אדני' בחינת ומדת יהודה. וזהו גם כן פרוש 'בי אדני'. ולזה גם כן עולה הראשי תבות מספר כ"ו, לרמוז שיחד וקשר שם הוי"ה הקדוש להמתיק הדינים מעליו, וכאשר נתבאר. והמשכיל יבין כל זה כי עמק הוא:

ולאביו ש"ח כזאת וגו'. ופרש רש"י ז"ל 'מצינו בגמרא (מגילה טז): שש"לח לו זין ישן שדעת זקנים נוחה הימנו'. ומדרש אגדה (בר"ר צד, ב) 'גריסין

ע"י ההתקשרות יהודה בצדיק יכל להמשיך מחכמה ובינה ולקשר שם הוי"ה להתמתק הדינים

בכל מה שש"לח יוסף לאביו היו כוונות ורמזים

ציונים ומקורות

להאי, ותרווייהו כחדא אזלי, ודא הוא רזא דאת ו"ו דאזלי תרווייהו כחדא, בגין דאינון רזא חדא ודיוקנא חדא'. כב. עיין שלה"ק תולדות אדם בית ה' אות לה: 'וכבר רמז זה הפסוק (מלכים א יח, לט) ה' הוא האלהים ה' הוא האלהים', כלומר אף ששם הוי"ה רחמים ושם אלהים דין, מתייחדים ביחוד אחד וכו'. כיצד, יהו"ה עולה כ"ו, כתוב כ"ו במילוי כ"ף ו"ו, תמצא אותיות ראשונות 'כו' שהוא מנן יהו"ה, ואחרונות 'פו' מנן אלהים, בסוד 'אני ראשון ואני אחרון', על זה אמר ה' הוא האלהים'. כג. ולאביו שלח כזאת עשרה חמורים נושאים מטוב מצרים ועשר אתונות נושאות בר ולחם ומזון לאביו לדרך'.

יז. עיין פרדס רימונים שער המציאות פ"ג, וע"ע פרי עץ חיים שער עולם העשיה פ"ו: 'פעמים תעלה המלכות למעלה בסוד עטרת בעלה' ותשפיע לתפארת'. יח. עיין תיקו"ז כד: יט. וזה"ק ח"א קנו: 'יעקב דא תפארת קדישא'. וזה"ק ח"ג לג: 'תפארת דאיהו ו'. כ. וזה"ק ח"ג רמח: 'שית סיסרין, דכליל לון תפארת דאיהו ו', גדולה גבורה תפארת נצח הוד יסוד'. בא. עיין וזה"ק ח"ג עד: 'יסוד ו' זעירא הוא, וקודשא בריך הוא ו' רברבא עילאה, ועל דא כתיב ו', תרין וזין כחדא'. וע"ע שם ח"א קפב: 'אלה תולדות יעקב יוסף', כמה דאיתמר דכל דיוקנא דיעקב הוה ביה ביוסף, וכל מה דאירע להאי אירע

סֵפֶר
בֵּית עֵינָן

פרשת ויגש

אין השכינה
שורה אלא
במקום הכנעה
וענוה

וַיִּגַּשׁ אֱלֹהֵי יְהוּדָה וְגו'. הנה השקראת
השכינה אינה אלא במקום נמוך,
וכמאמר חז"ל לא השרה הקדוש ברוך
הוא את שכינתו על הר סיני אלא מפני
שהוא נמוך מכל ההרים. פרוש שאין
השכינה שורה אלא במקום הכנעה
וענוה, כמאמר הכתוב (ישעיה נז, טו)
'אֲשַׁכֹּן אֶת דָּכָא וּשְׁפַל רוּחַ' וְגו',² וכתב
(דברים ז, ז) 'לֹא מִרְבֶּכֶם חֶשֶׁק ה' בָּכֶם כִּי
אַתֶּם הַמַּעֲטִי וְגו', וְאַמְרוּ חַז"ל (חולין פט.)³
'שִׁאתֶם מִמַּעֲטִין עֲצֻמְכֶם לִפְנֵי':

גם העובד ה'
יתבונן במיעוט
עבודתו ויכנע
על רחוקו מה'

וַיַּקְרַב בְּרִיאַת הָעוֹלָם הַיְתֵה 'בראשית'
(בראשית א, א) בַּשָּׁבִיל יִשְׂרָאֵל
שֶׁנֶּקְרָא 'ראשית'. פרוש על דרך מאמר
חז"ל 'בְּכָל יוֹם יִהְיוּ בְּעִינֶיךָ בְּחֻדָּשִׁים',
רצה לומר אפלו הוא עובד ה' תמיד אף
על פי כן צריך להתבונן בכל יום תמיד
על רחוקו מה' ומעוט עבודתו נגד מה

שהוא חיב לעבד למלך מלכי המלכים
הקדוש ברוך הוא, ויהי בעיניו כאלו לא
התחיל עדין לטעם שום טעם מנעם ה'
והוא היום כקטן שנולד ורוצה להתחיל
לעבד את ה' ומבקש ומצפה מאד לטעם
שום טעם מנעם ה', על כן יתפלל לה'
שיעזרהו להתחיל ולגמר בעדו בכי טוב
שיצפה לחזות בנעם ה', ויפגע לבבו מאד
על השנים שעברו עליו מיום הולדו בלא
יועיל שלא טעם כלום מנעם ה', ומה גם
שפגם מאד בעולמות עליונים ונעשו
מסכים מבדילים בינו לבין קונו ועל ידי
זה נתרחק מאד מה' ולא יכול להתקרב
כל כך בקל:

אֱלֹהִים שִׁמְעָתָה יִתְפַּלֵּל וְיִקְרָא 'לה' מרחוק
בבחינת רמיה, כאדם שקורא
לאדונו מרחוק מחמת שאינו יכול לקרב
אליו מגדל השפלות שלו ועל כן קוראו

מגדל
השפלות
יתפלל ויקרא
לה' מרחוק
ברמיה

ציונים ומקורות

למעלה. א"ר יוסף, לעולם ילמד אדם מדעת
קונו, שהרי הקב"ה הניח כל הרים וגבעות
והשרה שכינתו על הר סיני. וברש"י: "אני את
דכא" אני מרכין שכינתי אצלו. ג. "לא
מרובכם מכל העמים חשק ה' בכם" וְגו' (דברים
ז, ז). אמר להם הקב"ה לישראל חושקני בכם
שאפילו בשעה שאני משפיע לכם גדולה אתם
ממעטין עצמכם לפני. ד. רש"י בראשית א, א:
"בראשית" כו' בשביל ישראל שנקראו 'ראשית
תבואתו' (ירמיה ב, ג). וע"ע ויק"ר לו, ד.
ה. רש"י דברים כו, טז: "היום הזה ה' אלהיך
מצורך בכל יום יהיו בעיניך חדשים, כאילו בו
ביום נצטוית עליהם".

א. ראה במ"ר יג, ג: ד"א 'גאוות אדם תשפילנו'
(משלי כט, כג) זה תבור וכרמל שבאו מסוף
העולם מתגאים לומר שאנו גבוהים ועלינו
הקב"ה נותן את התורה, ושפל רוח יתמוך
כבוד זה סיני שהשפיל את עצמו לומר שאני
נמוך, ועל ידי כך תמך הקב"ה כבודו עליו ונתנה
עליו התורה וזכה לכל הכבוד הזה, כמה דתימא
(שמות יט, כ) 'וירד ה' על הר סיני'. ב. 'כי כה
אמר רם ונישא שוכן עד וקדוש שמו מרום
וקדוש אשכון ואת דכא ושפל רוח' וְגו'. וראה
סוטה ה. "ואת דכא ושפל רוח" וכו', אני את
דכא, שהרי הקב"ה הניח כל הרים וגבעות,
והשרה שכינתו על הר סיני, ולא גבה הר סיני

מרחוק על ידי רמיזא בעלמא ומבקש מאתו שיתן לו חיי נפשו, וכן האדם נגד הבורא ברוך הוא אדון כל האדונים כשיתבונן בשפלות ערכו ובפגמים הגדולים ורחוקו מה' אזי יבוש מאד שיקרא לה' כי אם מרחוק על ידי רמיזה בעלמא שהיא זמירה, כמאמר הכתוב (ישעיה כד, טו) 'מכנף הארץ זמרת שמענו' וכו', פרוש 'מכנף הארץ' שהוא מרחוק נשמע רק על ידי 'זמירות' לשון 'רמיזות' כנ"ל:

וזהו נקרא 'ראשית', שהוא בכל יום בעיניו פראשית וכקטן שנוגד כנ"ל וצריך לעבד את ה' רק על ידי זמירות כאלו היום הוא ראשית עבודתו לה' בגדל הכנעה וענוה. וזהו שרמז יעקב לבניו 'קחו מזמרת הארץ' וגו' (בראשית מג, יא), רצה לומר בחינת 'זמירות' כנ"ל: וזהו עקר בחינת 'ראשית' בחינת חכמה' (שנקרא ראשית הגלוי'), לראות להבין בעצמו בחינת האין שלו, כמאמר הכתוב (איוב כח, יב) 'והחכמה מאין תמצא'. ולא זו בלבד, אלא גם בחינת החכמה זו שהיא בחינת האין צריך להיות נשבר בעיניו כאלו אינה בשלמות,

יעבוד את ה'
בהנעה כאלו
היום ראשית
עבודתו

עקר בחי'
ראשית וחכמה
להבין האין
שלו ושדוע
שאף זו אינה
בשלמות

כדאיתא בספר אור החיים" על פסוק (במדבר יב, ג) 'והאיש משה ענו מאד' כתב 'ענו' חסר יו"ד על שמשה רבנו עליו השלום היה חסר בעיניו בחינת ענוה וכסבור שבחינת ענוה שלו אינה בשלמות. וכל שכן שאר כל אדם שבאמת אינו בחינת ענוה שלו בשלמות:

לכן צריך שידע ויבין כל זה ויהיה 'לב נשבר ונדכה אלקים לא תבזה' (תהלים נא, יט), רצה לומר שבחינת ל"ב נתיבות חכמה שבו שהוא בחינת ענוה יהיה נשבר בעיניו לשנים, ויהיה נעשה מן א' שמרמזת לבחינת חכמה ראשית הגלוי כנ"ל יתחלק לשנים ויהיו י"ו לעלא י"ו לתתא כדאיתא בכתבי האר"י ז"ל, ואז נעשה מן בחינת חכמה א"ב, רצה לומר מן אל"ף נעשה ב' חלקים כנ"ל, וכשנקרא 'אב' אז יכול להוליד תוספת אור וקדשה בחכמתו:

וכמאמר הכתוב (בראשית ל, כג-כד) 'אסף אלקים את חרפתי, יסף ה' לי בן אחר' וגו', פרוש כאשר 'אסף ה' את חרפתי' בהתבוננות בשפלות ערפי ונתמלא חרפה וכלמה על ההתרחקו מה', אזי נשבר לבי בקרבי ונעשה 'לב נשבר'

כשה' לב' נשבר
לב' והא'
החכמה'
יתחלק לב'
נקרא 'אב'
יכול להוליד
תוספת קדושה

כשה' לב' נשבר
יו' לעילא
ולתתא יוכל
להוליד תוספת
קדושה

◆ ציונים ומקורות ◆

שהיה צריך לכתוב, ולא כתב לרוב ענוותנותו. ט. ספר יצירה פ"א מ"א. י. עיין שער הפסוקים איוב סי' לג ד"ה אם אין. יא. עיין עץ חיים שער אח"פ פ"ה. שער ההקדמות לח. וע"ע סידור קול יעקב שער השופר: 'כשהשיניים נפרדים הם י"ו למעלה י"ו למטה הוא ל"ב והוא סוד א' כזה א' וכשמתחברים יחד בסוד הטחינה נעשה אות א' כזה א' והוא יו"י בג' הוי"ה סוד הרחמים, בסוד 'קרוב ה' לנשברי לב' (תהלים לד, יט)

ו. עיין זוה"ק ח"ב קכא: 'חכמה איקרי ראשית, דכתיב (תהלים קיא, י) 'ראשית חכמה יראת ה''. ז. עיין פרדס רימונים שער ערכי הכינויים פ"ב ערך ראשית: 'החכמה נקראת 'ראשית' מפני שהיא ראשית לגילוי. ח. שמות לד, כט: 'מצינו שמידת הענוה למעלה מכל וכו', ומצינו שהעידה התורה על משה שעניו מאוד מכל האדם, וכשאמר ה' לכתוב הדברים מצינו לו שלא כתב עניו אלא 'ענו' חסרה יו"ד, ואף זה מן הענוה וכו', והוא אות יו"ד

י"ו לַעֲלֹא י"ו לַתֵּמָא בְּחִינַת 'אב' כַּנ"ל, אַזִּי 'יסף ה' לי בן אחר' פְּרוּשׁ שְׁאוּכַל לְהוֹלִיד בְּחִינַת תּוֹסֶפֶת קִדְשָׁה. וְעַל זֶה נֶאֱמַר (משלי ג, לה) 'כְּבוֹד חֲכָמִים יִנְחִלוּ', פְּרוּשׁ שְׁיִנְחִלוּ בְּחִינַת 'כְּבוֹד' גִּימָטְרִיָּא 'לב' נִשְׁכָּר וכו', בְּחִינַת חֲכָמָה שֶׁהוּא עֶקֶר חִיּוֹת הָאָדָם ב'לב' כַּנ"ל:

וְזֶהוּ שְׁאֵמֵר הַפְּתוּב 'וַיִּגַּשׁ אֵלָיו יְהוֹדָה', 'אֵלָיו' נוֹטְרִיקוֹן 'אָל י"ו', פְּרוּשׁ כְּשֶׁרָצָה יְהוֹדָה לְגַשֵּׁת לְבְּחִינַת יוֹסֵף לְבְּחִינַת הוֹלֵדָה בְּחֲכָמָה נִגְשׁ מִקֶּדֶם אֶל בְּחִינַת י"ו, שְׁנִשְׁכָּר לְבוֹ בְּקֶרְבּוֹ כַּנ"ל, וְעַל יְדֵי זֶה בָּא לְבְּחִינַת יוֹסֵף בְּחִינַת הוֹסֶפֶה וְהוֹלֵדָה בְּקִדְשָׁה. אֲמֵן יְהִי רָצוֹן שְׁנִזְכֶּה לָזֶה:

עוֹד יֵשׁ לְדַקְדָּק בְּמֵלֶת 'אֵלָיו'י, דִּהְיָה לִיה לְמִימַר 'אֵל יוֹסֵף'. גַּם יֵשׁ לְדַקְדָּק בְּלִשׁוֹן 'כְּמוֹד כְּפָרְעָה' שְׁאִינוּ מוֹכֵן. וְלִהְבִּין זֶה נִקְדִּים פְּרוּשׁ עַל מַה שְׁאֵמֵרוּ חַז"ל בְּמִשְׁנָה (אבות פ"ו מ"א) 'כָּל הָעוֹסֵק בְּתוֹרָה לְשִׁמָּה זוֹכֶה לְדִבְרִים הֶרְבֵּה וְגו' וּמִלְבִּשְׁתּוֹ עֲנָה' וכו', וַיֵּשׁ לְהִבִּין מֵהוּ לְשׁוֹן 'מִלְבִּשְׁתּוֹ'. דִּהְיָה, 'כָּל

ע"י שיהודה נשבר לבו בקרבו בא ליוסף בחי' הולדה בחכמה

הלומד לשונה זוכה להבין בגדולת ועבודת הבורא ובשפלות האדם

הָעוֹסֵק בְּתוֹרָה לְשִׁמָּה זוֹכֶה לְדִבְרִים הֶרְבֵּה' פְּרוּשׁ זוֹכֶה לְהִבִּין בְּגִדְלָתוֹ 'תִּכְרֹךְ וְאִיךְ וּמָה לְעַבְדּוֹ 'תִּכְרֹךְ בְּאִימָה וִירָאָה וְאַהֲבָה גְּדוּלָּה עַד אֵין חֶקֶר, וּמִמִּילָא מִבִּין פְּחִיתַת עֶרְכּוֹ וְשִׁפְלוּתוֹ וּמַעוֹט עֲבוּדָתוֹ לֵה' וּמִתִּירָא לְקֶרֶב לֵה' מִגְדֵּל רוּמָמוֹתוֹ 'תִּכְרֹךְ וְגִדֵּל שִׁפְלוּתוֹ שֶׁל הָאָדָם:

וְאֵז עַל יְדֵי זֶה יָפַל לְבוֹ בְּקֶרְבּוֹ מָאֵד לְבִלְתִּי הִתְקַרֵּב עוֹד לְעַבְדּוֹתוֹ 'תִּכְרֹךְ, כִּי בְּהֵאִיף אֲנַפִּין יָקוֹם קֶדֶם מִלְּכָא, לָכֵן צָרִיךְ אֲזִי לְהִתְחַזֵּק בְּמִאֲמָרִי 'עַד לֹא בְּרֵאֲתִי עֲלָמָא בְּרֵאֲתִי תְּשׁוּבָה', וְעֶקֶר בְּרִיאַת הָעוֹלָם הִיָּתָה 'בְּגִין דִּיתְקַרִּי רַחוּם' וכו"י, וְאֵז יַעֲזִיר רַחֲמֵי ה' עָלָיו וַיִּגַּשׁ לְעַבְדּוֹתוֹ 'תִּכְרֹךְ בְּאִימָה וִירָאָה וְעֲנָה בְּאֵמָת. הִינּוּ עַל יְדֵי אֲתַעֲרוּתָא דְלִתְתָּא נִתְעוֹרְרוּ מִדַּת הֶרְחָמִים מִלְּמַעְלָה, הִינּוּ עַל יְדֵי שְׁעוּשָׁה הָאָדָם בְּבְּחִינַת רַחֲמִים לְמַטָּה מַעוֹרֵר בְּחִינַת רַחֲמִים לְמַעְלָה:

כִּי זֶהוּ חֲסִדֵּי ה' 'תִּכְרֹךְ שִׁפְרָא עוֹלָם הַזֶּה בְּבְּחִינַת הַתְּדַמּוּת, שְׂעִישָׁה הָאָדָם לְמַטָּה בְּחִינַת רַחֲמִים וְעַל יְדֵי זֶה יִתְעוֹרֵר מִלְּמַעְלָה בְּחִינַת רַחֲמִים עֲלִיוֹנִים.

כשנכניס הנ"ל עושה בחינת רחמים למטה ואז נתעורר רחמים למעלה

חסדי הש"ת שיהיה רחמים במעשים למטה שיע"ז יתעוררו רחמים עליונים

◆ צִיּוּנִים וּמִקּוּרּוֹת ◆

ראשונים ואחרונים לדעת סיבת בריאת העולמות לאיזה סיבה היתה, ונמנו וגמרו וגזרו אומר כי סיבת הדבר היה לפי שהנה הוא יתברך מוכרח שיהיה שלם בכל פעולותיו וכוחותיו ובכל שמותיו של גדולה ומעלה וכבוד, ואם לא היה מוציא פעולותיו וכוחותיו לידי פועל ומעשה לא היה כביכול נקרא שלם לא בפעולותיו ולא בשמותיו וכינוייו וכו', וכן בענין הכינויים כגון רחום וחנון ארך אפים לא יקרא על שמם זולת בהיות נבראים בעולם שיקראו לו ארך אפים וכיוצא בזה בשאר הכינויים כולם. טו. עיין זוה"ק ח"ג צב. 'תנינן, בעובדא דלתתא אתער עובדא דלעילא, אי בר נש עביד עובדא

יב. 'ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני ידבר נא עבדך דבר באוני אדוני ואל יחר אפך בעבדך כי כמוך כפרעה'. יג. זוה"ק ח"א קלד: 'כד בעא למברי אדם, אמרה תורה קמיה, אי בר נש יתברי ולבתר יחסי ואנת תידון ליה, אמאי יהון עובדי ידך למגנא דהא לא ייכול למסבל דינך, אמר לה קוב"ה הא אתקינת תשובה עד לא בראתי עלמא. וע"ע ח"ג סט: 'עד לא ברא קוב"ה עלמא ברא תשובה, אמר לה לתשובה אנא בעינא למברי בר נש בעלמא, על מנת דכד יתובון לך מחוביהון, דתהוי זמינא למשבק חוביהון ולכפרא עליהון. יד. עיין זוה"ק ח"ג רנז: וע"ע עץ חיים שער עיגולים ויושר ענף א: 'שחקרו חכמים